

Ministerul Sănătății al Republicii Moldova
Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova
Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

Cadrul Sectorial al Calificărilor
(CSC-Sănătate)
Sectorul: SĂNĂTATE

Chișinău, 2024

CUPRINS

INTRODUCERE	4
I. CONTEXTUL DE DEZVOLTARE A CADRULUI SECTORIAL DE CALIFICĂRI PENTRU DOMENIUL SĂNĂTATE	8
1.1. Caracteristica domeniului SĂNĂTATE	8
1.2. Structura domeniului SĂNĂTATE	9
1.3. Identificarea competențelor și calificărilor pentru domeniul SĂNĂTATE... ..	10
1.4. Premisele și tendințele de dezvoltare a domeniului SĂNĂTATE	11
1.5. Persoane, structuri și instituții responsabile de dezvoltarea domeniul SĂNĂTATE	12
II. CARACTERISTICILE DE BAZĂ ALE CSC-SĂNĂTATE	19
2.1. Dezvoltarea CSC-Sănătate	19
2.2. CSC după consultări	21
III. PREZENTAREA DETALIATĂ A CADRULUI	21
3.1. Descriptorii de nivel a CSC-Sănătate	21
3.2. Determinanții sectorului și competențele generale	22
3.3. Ariile de competențe	25
IV. RECOMANDĂRI PRIVIND IMPLEMENTAREA ȘI UTILIZAREA CSC-SĂNĂTATE	27
4.1. Aplicarea potențială a CSC-Sănătate de către grupuri specifice de părți interesate	27
4.2. Modalități recomandate de implementare a CSC-Sănătate și a entităților care ar trebui să fie implicate în implementarea și promovarea acestuia... ..	27
4.3. Perspective pentru dezvoltarea CSC-Sănătate	28
V. INSTRUCȚIUNI PENTRU UTILIZAREA CSC-SĂNĂTATE	29
5.1. Determinarea Nivelului Competențelor	29
5.2. Dezvoltarea seturilor de competențe	30
ANexă. Matricea rezultatelor învățării pentru Cadrul Sectorial al Calificărilor SĂNĂTATE	44
BIBLIOGRAFIE	54

GLOSAR DE TERMENI

AMDM	– Agenția Medicamentului și Depozitelor Medicale
AMDM	– Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare
ANCD	– Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare
ANSP	– Agenția Națională pentru Sănătate Publică
CNC	– Cadrul Național al Calificărilor
CORM	– Clasificatorul Ocupațiilor din Republica Moldova
CSC	– Cadrul Sectorial al Calificărilor
EQF	– European Qualifications Framework
ISCED	– International Standard Classification of Education
MEC	– Ministerul Educației și Cercetării
MS	– Ministerul Sănătății
PCN	– Protocoale Clinice Naționale
QF-EHEA	– Qualifications Frameworks in the European Higher Education Area
RM	– Republica Moldova
SNS	– Strategia națională de sănătate
USMF	– Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

INTRODUCERE

În conformitate cu Strategia națională de sănătate (în continuare SNS) „Sănătate 2030”, în Republica Moldova, sănătatea este o prioritate națională, care reprezintă atât un scop, cât și o premisă primordială pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare economică durabilă și favorabilă incluziunii sociale. SNS include o agendă de transformare complexă a sistemului de sănătate, care reflectă ambiția statului de a crea un sistem sanitar rezilient de clasă mondială, centrat pe necesitățile pacientului. Din această perspectivă, SNS aprofundează aspectele majore ce vizează domeniul sănătății cuprinse în Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”. Obiectivul strategic global al Republicii Moldova în materie de sănătate este acela de a îmbunătăți sănătatea populației prin contribuția activă a unui sistem de sănătate modern și eficient, care răspunde nevoilor fiecărui individ. Pentru aceasta, SNS se axează pe următoarele domenii: sănătate publică, servicii de sănătate, diagnostic și management eficient, medicamente și dispozitive medicale, personal medical, digitalizarea sistemului de sănătate și asigurarea interoperabilității acestuia, finanțarea sistemului de sănătate, guvernanta sistemului de sănătate.

Sistemul de sănătate este unul complex și toate domeniile enumerate își au rolul său în buna funcționare a întregului sistem, iar personalul medical are un impact definitoriu, având în vedere evoluția ascendentă a tuturor sectoarelor sănătății și necesitatea implicării cadrelor medicale cu competențe înalte.

Domeniul Sănătate poate fi considerat ca unul dintre cele mai dinamice în evoluția sa prin implementarea inovațiilor științifice din domeniile medical și farmaceutic, tehnologic și informațional, toate fiind determinate și îndreptate spre asigurarea sănătății și siguranței populației. Este de menționat că toate aceste aspecte au condiționat dezvoltarea și ridicarea la un alt nivel a sistemului educațional și de pregătire a cadrelor medicale pentru necesitățile sistemului de sănătate la toate nivelele de instruire, fapt ce determină necesitatea elaborării Cadrului Sectorial al Calificărilor pe domeniul Sănătate, prin care se descriu rezultatele învățării în funcție de domeniile de competență, complexitate și nivelurile de calificare în corelare cu necesitățile pieței muncii și abilitățile practice necesare de realizat la locul de muncă.

O condiție esențială pentru dezvoltarea socio-economică modernă bazată pe cunoștințe și informații este îmbunătățirea continuă și adaptarea competențelor angajaților pentru o piață a muncii în schimbare dinamică.

Dezvoltarea CSC-Sănătate este un proces complex bazat pe colaborarea cadrelor științifico-didactice din cadrul Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” (USMF) cu Ministerul Sănătății (MS) în calitate de fondator al universității, Ministerul Educației și Cercetării (MEC), în calitate de coordonator al activității de instruire

universitară, cu asociațiile profesionale și practicieni în calitate de angajatori. Aceste activități permit stabilirea și determinarea priorităților în dezvoltarea competențelor profesionale în corespundere cu cerințele sistemului de sănătate și cu respectarea cadrului normativ și standardelor naționale și internaționale în domeniul pregătii cadrelor medicale înalt calificate.

CSC-Sănătate este dezvoltat și aliniat la Cadrul Național al Calificărilor (CNC), Cadrul European al Calificărilor (The European Qualifications Framework – EQF), fapt ce garantează corelarea dintre calificări și asigură recunoașterea lor atât pe plan național, cât și internațional.

Cadrul Național al Calificărilor din Republica Moldova include opt nivele de calificări identice celor din Cadrul European al Calificărilor (EQF) și conține prezentarea rezultatelor învățării în baza cărora se atribuie nivelul CNC și descriptorii de definire a nivelurilor CNC cu descrierea cunoștințelor, aptitudinilor, responsabilității și autonomiei în dependență de nivelul conform CNC. Programele de studii de nivel 6 ISCED/CNC/EQF/ 1QF-EHEA (0913.2 Asistență medicală generală, 0913.2 Moașe) și de nivel 7 ISCED/CNC/EQF/ 2QF-EHEA (0912.1 Medicină, 0911.1 Stomatologie, 0916. Farmacie) sunt realizate cu respectarea reglementărilor generale și sectoriale din Uniunea Europeană în conformitate cu Directiva 2005/36/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 07.09.2005.

CSC-Sănătate elaborat descrie structurarea sistemului de instruire medicală, fiind indicate nivelurile calificărilor și programele de studii la toate nivelele. În conformitate cu Codul educației și CNC din Republica Moldova, CSC-Sănătate include următoarele nivele de calificare (Figura 1):

- ✓ programe de formare profesională tehnică:
 - ◆ nivelul 4 ISCED – programe de formare profesională tehnică postsecundară;
 - ◆ nivelul 5 ISCED – programe de formare profesională tehnică postsecundară nonterțiară;
- ✓ programe de studii superioare:
 - ◆ nivelul 6 ISCED – studii superioare de licență, ciclul I;
 - ◆ nivelul 7 ISCED – studii superioare integrate, ciclul I și ciclul II (Licență și Master);
 - ◆ nivelul 7 ISCED – studii superioare de master, ciclul II;
 - ◆ nivelul 8 ISCED – învățământul superior de doctorat, ciclul III.

CSC-Sănătate permite corelarea competențelor obținute la nivelele de studii profesional tehnic și superior cu cerințele pieței muncii prin recunoașterea calificărilor obținute și mobilității academice.

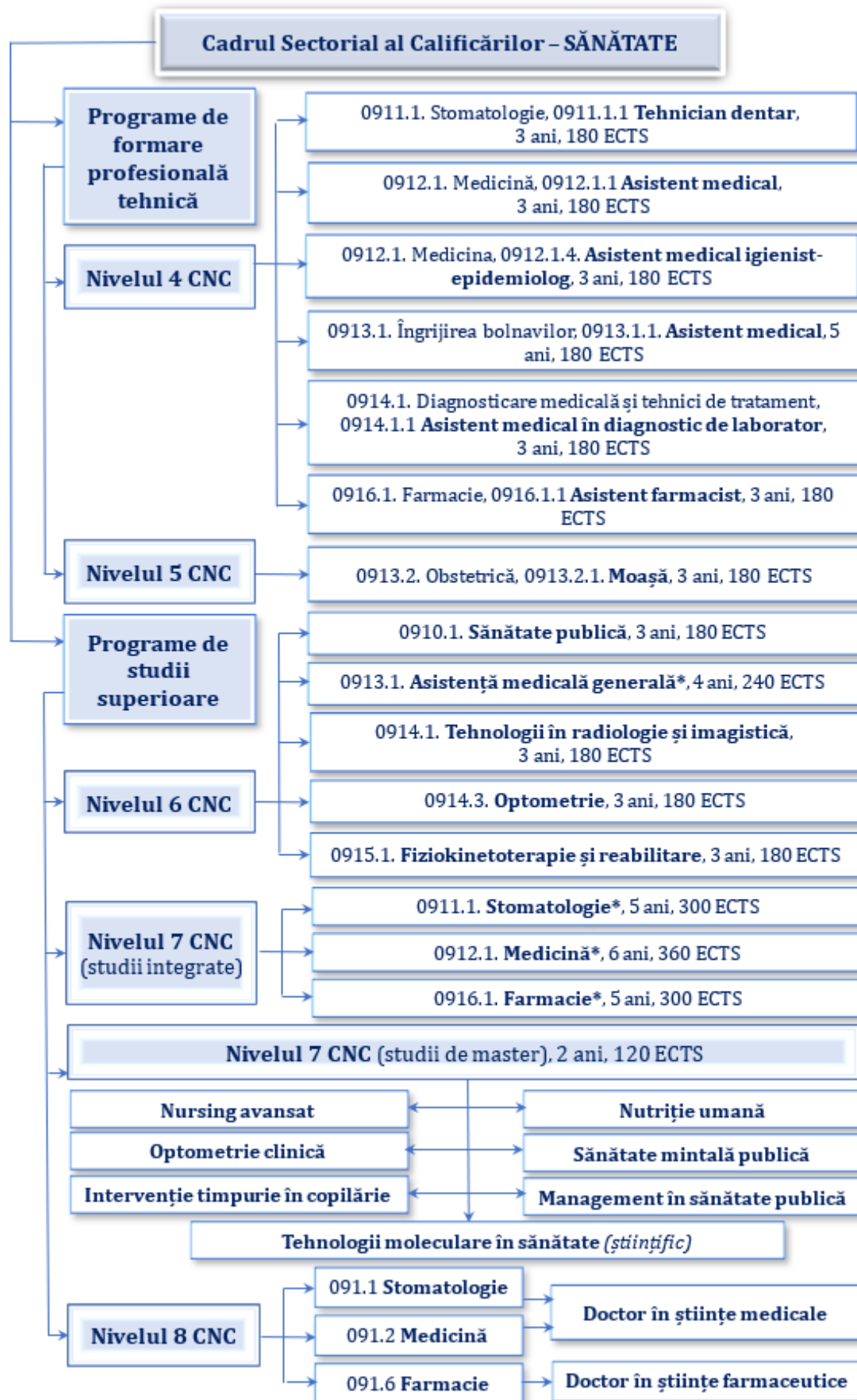

Figura 1. Programele de studii oferite la domeniul SĂNĂTATE

* Specialități reglementate sectorial în cadrul Uniunii Europene

Instruirea și formarea cadrelor medicale la toate nivele este reglementată prin Codul educației nr. 152/2014, care prevede:

- ♦ art. 61 „*Programe de formare profesională*” alin. (2): Învățământul profesional medical se realizează în instituții de învățământ publice;
- ♦ art. 121 „*Învățământul superior în domeniul sănătate*” se desfășoară cu respectarea reglementărilor generale și sectoriale din Uniunea Europeană și se realizează în instituții publice de învățământ superior de profil medical, acreditate sau autorizate provizoriu, prin studii superioare de licență, studii superioare integrate, formare postuniversitară prin rezidențiat și formare profesională continuă;

CSC-Sănătate stabilește un sistem comun de referință pentru competențele domeniului, facilitând colaborarea eficientă între toți beneficiarii și actorii implicați în vederea ajustării programelor de instruire și rezultatelor învățării la necesitățile sistemului de sănătate în conformitate cu cadrul normativ național și internațional și sprijinind dezvoltarea unui sistem educațional și profesional adaptabil. Acesta contribuie la clarificarea rolurilor și funcțiilor din domeniul vizat , oferind o aliniere coerentă între competențele dobândite prin educație și cerințele pieței. Prin crearea unui CSC pentru domeniul Sănătate, Republica Moldova face un pas important spre alinierea calificărilor naționale la standardele internaționale și dezvoltarea competențelor relevante pentru o piață a muncii dinamică și modernă.

I. Contextul de dezvoltare a Cadrului Sectorial de Calificări pentru domeniul SĂNĂTATE

1.1. Caracteristica domeniului SĂNĂTATE

Sistemul de sănătate al Republicii Moldova este organizat conform principiilor de acces universal la serviciile de sănătate de bază, echitatea și solidaritatea în finanțarea serviciilor de sănătate atât de către stat, cât și de către persoane fizice și juridice prin mecanisme obligatorii de asigurări de sănătate.

Subsistemele sistemului de sănătate sunt reflectate în figura 2.

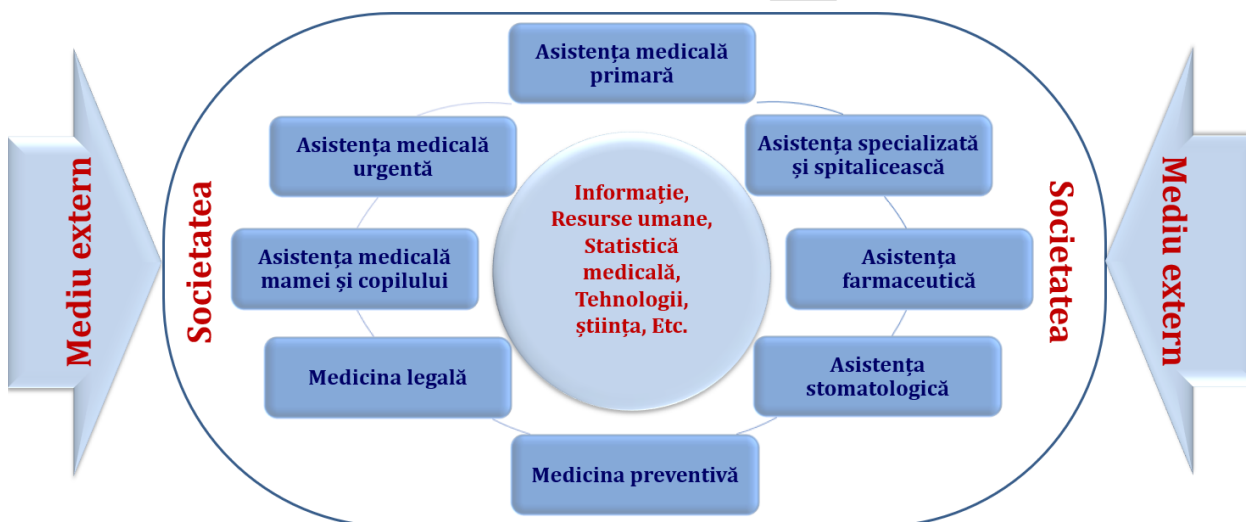

Figura 2. Subsistemele sistemului de sănătate al Republicii Moldova

Toate subsistemele sistemului de sănătate interacționează între ele și sunt dependente. Bazându-se pe activitatea lor conformă, modernă și eficientă, pentru a îmbunătăți sănătatea populației Republicii Moldova și a răspunde la nevoile fiecărei persoane, se va asigura organizarea domeniilor: sănătate publică; servicii de sănătate la toate nivelele – medicale, farmaceutice, stomatologice; elaborarea, producerea și importul medicamentelor; utilizarea dispozitivelor medicale; instruirea personalului medical; digitalizarea sistemului de sănătate și asigurarea interoperabilității acestuia; finanțarea sistemului de sănătate; guvernanta sistemului de sănătate.

Procesul de dezvoltare a Cadrului Sectorial al Calificărilor pe domeniul Sănătate este direct dependent de prioritățile sistemului de sănătate, care necesită a fi asigurat cu personal medical și farmaceutic calificat la toate nivelele de instruire și pentru toate domeniile și instituțiile medico-sanitare: asistenți medicali, asistenți farmaciști, în diagnostic de laborator, igienisti-epidemiologi, tehnicieni dentari, moașe, asistenți medicali generaliști, tehnicieni radiologi, optometriști, specialiști în sănătate publică, fiziokinetoterapeuți, medici specialiști, farmaciști, stomatologi, cât și cadre științifico-didactice calificate cu titluri științifice de doctori și doctori habilitați în științe medicale sau farmaceutice.

1.2. Structura domeniului SĂNĂTATE

Structura sistemului de sănătate reprezintă o serie de entități medicale publice și private, precum și agenții publice și autorități implicate în furnizarea, finanțarea, reglementarea și administrarea serviciilor de sănătate (figura 3).

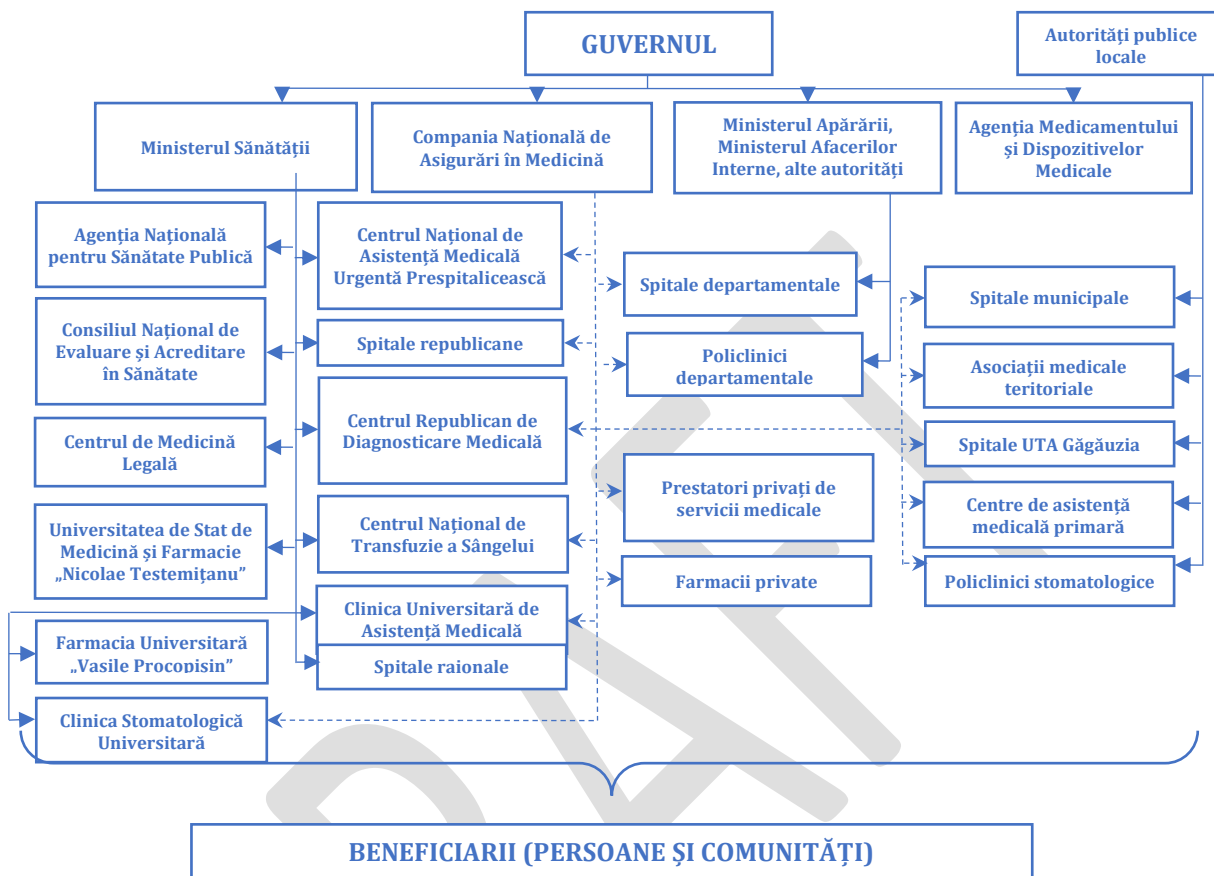

Figura 3. Structura sistemului de sănătate al Republicii Moldova

Conform datelor prezentate în Strategia națională de sănătate percepția stării de sănătate este determinată de mai mulți factori, dar în general poate fi considerată drept un indice al bunăstării, precum și al sănătății fizice și mintale a populației. Grație eforturilor depuse în ultima perioadă în acest domeniu, se atestă o îmbunătățire a percepției stării de sănătate. Sănătatea populației este determinată, în mare parte, de răspândirea și distribuția factorilor determinanți ai sănătății, de ordin socioeconomic, comportamental și de mediu.

Raportul OMS privind sănătatea definește șase „*pietre de temelie*” care alcătuiesc un sistem durabil de sănătate:

- 1) serviciile de sănătate;
- 2) forța de muncă în domeniul sănătății;
- 3) sistemul informatic;
- 4) medicamentele și dispozitivele medicale;
- 5) finanțarea;
- 6) guvernarea.

Exodul de specialiști din domeniul sănătății, deținători ai tuturor specialităților și nivelelor de studii condiționează deficitul de cadre calificate în toate tipurile de instituții și

întreprinderi medicale, farmaceutice și stomatologice, fapt ce determină ajustarea continuă a ofertei educaționale cu necesitățile sistemului de sănătate.

1.3. Identificarea competențelor și calificărilor pentru domeniul SĂNĂTATE

Identificarea competențelor și calificărilor relevante pentru domeniul Sănătate este esențială pentru a asigura pregătirea specialiștilor calificați și competitivi pentru sistemul de sănătate, luând în considerare rezultatele cercetării științifice avansate, realizările în domeniul medical profesional și cerințele pieței de muncă internaționale și naționale. În același timp, calificările trebuie să reflecte diferite niveluri de expertiză profesională, de la pozițiile inferioare până la cele de conducere și specializare avansată.

Competențele din sectorul SĂNĂTATE au fost grupate în trei categorii majore: generale, profesionale și transversale.

Competențele generale sunt comune pentru toți specialiștii din domeniul SĂNĂTATE și reflectă o bază transsectorială de cunoștințe și abilități fundamentale, cum ar fi: cunoașterea structurilor, funcțiilor fiziologice ale organelor și sistemelor de organe la subiecții sănătoși; recunoașterea proceselor fiziologice și patologice ale ființei umane și răspunsurile psihosociale ale indivizilor în diferite stări de sănătate, înțelegerea și utilizarea terminologiei relevante pentru semnele și simptomele importante derivate din diferite stări fiziopatologice; identificarea factorilor de risc care determină sănătatea și boală în diverse etape ale ciclului vieții, aprecierea relației dintre starea de sănătate, mediul fizic și social al ființei umane.

Competențele profesionale sunt specifice profesiilor din domeniul sănătății și variază în funcție de specializare, cum ar fi: analiza situațiilor clinice prin elaborarea planului de îngrijiri, diagnostic, tratament și reabilitare în diverse stări patologice; selectarea procedurilor terapeutice adecvate pentru acestea, inclusiv acordarea asistenței medicale de urgență, promovarea unui stil de viață sănătos, aplicarea măsurilor de prevenție, eficientizarea activității profesionale prin introducerea elementelor inovatorii din domeniul Sănătate; contribuția la ajustarea cadrului legislativ în domeniul asistenței medicale la standardele europene și asigurarea calității actului medical.

La acestea se adaugă *competențele transversale*, care acoperă adaptarea la schimbările rapide și cerințele complexe ale sectorului de sănătate și asistență medicală. Gândirea critică, lucrul în echipă, adaptabilitatea, comunicarea eficientă, respectarea normelor de etică și deontologie sunt esențiale pentru colaborarea interdisciplinară și pentru succesul în mediul profesional din domeniul Sănătate. Autoevaluarea obiectivă a necesităților de formare profesională continuă în scopul prestării serviciilor de calitate, adaptării la dinamica cerințelor politicilor în sănătate și pentru dezvoltarea personală și profesională completează acest set de competențe, sprijinind îndeplinirea obiectivelor organizaționale.

Calificările în sectorul Sănătate sunt ierarhizate în funcție de nivelul de pregătire și responsabilitate. Fiecare nivel reflectă o creștere progresivă a competențelor și a atribuțiilor profesionale, de la asistente medicale care execută sarcini de bază (nivel 4) până la experți

implicați în cercetări avansate și dezvoltarea de soluții inovative (nivel 8). Descrierea succintă a competențelor și calificărilor pentru nivelurile 4, 6, 7 și 8 este prezentată în Anexă.

Rezultatele procesului de identificare a competențelor și calificărilor se concretizează în standardele ocupaționale bine definite, programe de formare adaptate cerințelor pieței, orientarea profesională clară pentru angajatori și angajați și alinierea calificărilor la cerințele globale.

1.4. Premisele și tendințele de dezvoltare a domeniului SĂNĂTATE

Domeniul Sănătate se află într-o continuă evoluție, influențat de factori precum inovația tehnologică, schimbările demografice și prioritățile globale de sănătate publică. În Republica Moldova aceste tendințe se manifestă prin diverse inițiative și strategii menite să îmbunătățească serviciile medicale și să răspundă nevoilor populației, esențiale pentru ajustarea calificărilor și competențelor necesare pe piața muncii.

Printre premisele dezvoltării acestui domeniu se numără, în primul rând *implementarea tehnologiilor avansate*, cum ar fi telemedicina, digitalizarea, achiziția de echipamente performante ce schimbă radical modul în care sunt furnizate serviciile medicale cu creșterea calității lor, facilitând accesul la îngrijiri și personalizarea tratamentului. Implementarea telemedicinii și a altor tehnologii digitale contribuie la creșterea calității diagnosticului și tratamentului, facilitând accesul pacienților la servicii medicale sigure și eficiente. Digitalizarea serviciilor de sănătate, inclusiv utilizarea dosarelor electronice și a platformelor de telemedicină, optimizează fluxurile de lucru și îmbunătățește calitatea interacțiunii dintre pacienți și furnizorii de servicii medicale. O altă premisă de dezvoltare a domeniului Sănătate este *fortificarea colaborării internaționale* prin dezvoltarea parteneriatelor cu organisme internaționale, precum Organizația Mondială a Sănătății și a celor din Uniunea Europeană, care contribuie la alinierea la standardele globale și la adoptarea celor mai bune practici în domeniul Sănătății. Mai mult, implicarea în proiectele europene sprijină dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare în domeniul sănătății, dar și facilitează mobilitatea profesională și recunoașterea calificărilor. *Investițiile în sănătate*, reprezintă o altă premisă de dezvoltare a domeniului Sănătății prin alocarea de resurse financiare pentru dezvoltarea și modernizarea infrastructurii medicale (cum ar fi aparatele RMN, CT și echipamentele chirurgicale robotizate), formarea personalului medical, ce, în consecință, contribuie la stabilirea diagnosticului precis și intervenții minim invazive. *Schimbările demografice și epidemiologice*, caracterizate prin îmbătrânirea populației impun dezvoltarea de servicii pentru boli cronice și geriatrie. Iar creșterea prevalenței bolilor netransmisibile, cum ar fi diabetul și hipertensiunea, necesită politici de sănătate care să se concentreze pe prevenție.

Tendențele actuale în dezvoltarea domeniului sănătății ar fi **digitalizarea sănătății** prin implementarea dosarelor electronice de sănătate cu integrarea informațiilor medicale într-un sistem digital unic ce îmbunătățește continuitatea îngrijirii și reduce erorile, asigură securitatea și transparența datelor medicale, protejând confidențialitatea pacientului, dar totodată și automatizarea proceselor administrative cu reducerea costurilor și optimizării timpului medicilor. Actualmente se pune un accent tot mai mare pe **medicina preventivă**

prin extinderea programelor de screening pentru detectarea timpurie a cancerului (colorectal, mamar, cervical) și a altor afecțiuni; prevenirea bolilor prin promovarea unui stil de viață sănătos și educația pacienților, având în vedere că 80% din bolile cronice pot fi prevenite prin modificarea comportamentului. **Personalizarea tratamentelor** este o tendință actuală a domeniului Sănătate prin integrarea datelor genomice și crearea tratamentelor genomice adaptate individual; intervenții care modifică expresia genelor, creșterea utilizării tratamentelor biologice. **Inovații în îngrijirea pacienților prin implementarea unităților** medicale complet automatizate, cu monitorizare continuă ; algoritmi de diagnostic, planuri de tratament. O altă tendință din domeniu ar fi **cercetarea avansată** prin crearea de centre de cercetare și inovare care ar facilita colaborarea între universități, companii farmaceutice și spitale pentru dezvoltarea tehnologiilor noi; studii clinice avansate pentru a testa eficiența tratamentelor personalizate.

Aceste schimbări au implicații importante asupra Cadrului Sectorial al Calificărilor. Tendințele enumerate impun actualizarea continuă a competențelor și calificărilor, cu accent pe diagnostic și tratamente personalizate, inovații în îngrijirea pacienților, elaborarea și implementarea politicilor de sănătate concentrate pe prevenție, eficientizarea activității profesionale prin introducerea elementelor inovatorii din domeniul Sănătate. În același timp, CSC trebuie să fie aliniate la standardele internaționale pentru a facilita mobilitatea profesională și recunoașterea calificărilor. Promovarea învățării continue și a formării profesionale flexibile este esențială pentru ca specialiștii să se poată adapta rapid la noile cerințe ale pieței muncii.

1.5. Persoane, structuri și instituții responsabile de dezvoltarea domeniul SĂNĂTATE

Dezvoltarea domeniului Sănătate în Republica Moldova este susținută de o rețea extinsă de actori care joacă un rol bine definit în conturarea unui sector competitiv și sustenabil.

Guvernul Republicii Moldova, prin intermediul ministerelor și agențiilor subordonate, este autoritatea publică, care are un rol definitoriu în asigurarea unui mediu reglementat pentru dezvoltarea domeniului Sănătate. Prin formularea de politici, implementarea de strategii naționale și asigurarea unui cadru legislativ adecvat, ce include reglementări pentru asigurarea stării de sănătate a populației, protecția datelor cu caracter personal, securitatea cibernetică, autoritățile publice creează condițiile necesare pentru creșterea și inovarea acestui sector strategic și de securitate națională. Pentru realizarea Programului său de activitate, Guvernul elaborează, actualizează și aprobă anual Programul național pentru aderare (PNA), Planul național de dezvoltare (PND) și Planul național de reglementări (PNR), determină obiectivele și direcțiile strategice ale politicii statului și căile de realizare a acestora în domeniile de activitate de care este responsabil, elaborează și prezintă spre examinare Parlamentului politica bugetar-fiscală, proiectele de lege cu privire la bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat, fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală și proiectele de legi privind modificarea acestora, precum și întreprinde orice alte acțiuni necesare pentru realizarea politicii statului în domeniile de activitate

atribuite prin lege în competența Guvernului.

Ministerul Sănătății este instituția centrală care coordonează politicile și strategiile în domeniul Sănătate. Ministerul are misiunea de a analiza situația și problemele din domeniul de activitate gestionat, de a elabora politici publice eficiente în domeniul ocrotirii sănătății, de a monitoriza calitatea politicilor și actelor normative și de a propune intervenții justificate ale statului care urmează să ofere soluții eficiente în domeniile de competență, asigurând cel mai bun raport dintre rezultatele scontate și costurile preconizate. Funcțiile de bază ale Ministerului Sănătății sunt:

- 1) elaborarea analizelor ex ante, documentelor de politici, proiectelor de acte normative din domeniu, în colaborare cu reprezentanți relevanți ai societății civile și ai comunității de afaceri;
- 2) colaborarea, în conformitate cu legislația națională, cu instituțiile de profil din străinătate în domeniul ocrotirii sănătății;
- 3) monitorizarea scorului și a poziției Republicii Moldova în cadrul indicatorilor și clasamentelor internaționale care țin de domeniul său specific și elaborarea propunerilor de îmbunătățire a acestora;
- 4) monitorizarea percepției cetățenilor și agenților economici cu privire la politicile publice, actele normative și activitatea statului în domeniul de activitate specific Ministerului și elaborarea propunerilor de îmbunătățire a acestora;
- 5) monitorizarea calității politicilor publice și a actelor normative în domeniul de activitate specific Ministerului, inclusiv în colaborare cu societatea civilă și sectorul privat;
- 6) realizarea actelor normative și implementarea tratatelor internaționale ale Republicii Moldova în domeniul prevăzut la punctul 6, întocmirea rapoartelor privind executarea acestora;
- 7) examinarea și avizarea proiectelor de acte normative elaborate de alte autorități ale administrației publice și remise spre examinare;
- 8) elaborarea, aprobarea și implementarea strategiilor sectoriale de cheltuieli, prezentarea propunerilor pentru elaborarea cadrului bugetar pe termen mediu, elaborarea propunerilor de buget în domeniul prevăzut la punctul 6, a planului anual de activitate, precum și monitorizarea anuală a gradului de implementare a acestora prin elaborarea și publicarea rapoartelor respective;
- 9) organizarea sistemelor de planificare, executare, evidență contabilă și raportare a bugetului în cadrul Ministerului și, după caz, în cadrul autorităților/instituțiilor bugetare din subordine;
- 10) asigurarea gestionării alocațiilor bugetare și administrarea patrimoniului în conformitate cu principiile bunei guvernări;
- 11) coordonarea și monitorizarea activității autorităților administrative din subordine și a instituțiilor publice în care Ministerul deține calitatea de fondator;
- 12) asigurarea, prin intermediul instituțiilor medico-sanitare publice din sfera sa de competență, a prestării serviciilor medicale în conformitate cu Programul ramural de servicii medicale pentru contingentul arondat, elaborat și aprobat anual de Minister, precum și finanțarea instituțiilor medico-sanitare publice pentru serviciile medicale acordate în cadrul Programului ramural de servicii medicale din contul mijloacelor

bugetului de stat;

- 13) gestionarea, în condițiile legii, a programelor internaționale de asistență financiară pentru susținerea reformelor sistemului de asistență medicală;
- 14) exercitarea altor funcții specifice.

Ministerul Educației și Cercetării este organul central de specialitate al administrației publice care asigură realizarea politicii guvernamentale în domeniile: 1) educație; 2) cercetare și inovare; 3) tineret; 4) cultură fizică și sport; 5) relații interetnice și funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova. MEC, în contextul elaborării CSC- Sănătate, aprobă standardele de calificare prin ordinul Ministrului, în baza deciziei Consiliului Național pentru Calificări; asigură accesul părților interesate la standardul de calificare aprobat prin postarea acestuia pe pagina web oficială a MEC și înscrierea acestuia în Registrul Național al Calificărilor; informează instituțiile/furnizorii programului de studii/formare profesională privind necesitatea elaborării programelor noi/actualizării programelor în derulare, în timp de 6 luni de la aprobare.

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova este o instituție de învățământ superior, acreditată la nivel național (2001, 2007, 2018), evaluată de organisme internaționale (2001, 2005) și acreditată instituțional (2019) conform standardelor Federației Mondiale de Educație Medicală (World Federation for Medical Education – WFME). În 2022 programele de studii superioare integrate Medicina, Stomatologia și Farmacia au fost acreditate conform standardelor WFME pentru un termen de 5 ani. Instituția oferă condiții optime de instruire universitară și postuniversitară prin rezidențiat a cadrelor medicale și farmaceutice, conform cerințelor spațiului educațional european și exigențelor mondiale, asigurând, ulterior, educația medicală continuă pe parcursul întregii activități.

USMF are misiunea de a oferi servicii la cel mai înalt nivel în domeniul educației, cercetării, asistenței medicale și formării profesionale pe parcursul întregii vieți, manifestând o preocupare continuă pentru asigurarea calității și promovarea valorilor naționale în contextul globalizării.

Procesul didactic se realizează într-o conexiune indispensabilă cu cercetarea științifică, acordarea asistenței medicale calificate populației, propagarea realizărilor contemporane ale medicinei și farmaciei. Potențialul științifico-didactic al USMF „Nicolae Testemițanu” se distinge prin profesionalism, care îmbină cunoașterea limbilor moderne și a tehnologiilor informaționale. USMF este unica instituție de învățământ superior care pregătește specialiști în domeniul Sănătate, fiind o universitate cu tradiții, deschisă spre inovare și performanță, cu o ofertă educațională atractivă pe piața națională și internațională la diverse niveluri de studii:

- ◆ instruirea preuniversitară;
- ◆ studii superioare de licență (ciclul I, nivelul 6 ISCED/CNC/ EQF/1QF-EHEA):
 - ✓ Asistență medicală generală – cu durată de 4 ani, 240 ECTS;
 - ✓ Sănătate publică – cu durată de 3 ani, 180 ECTS;
 - ✓ Tehnologii în radiologie și imagistică – cu durată de 3 ani, 180 ECTS;
 - ✓ Optometrie – cu durată de 3 ani, 180 ECTS;

- ✓ Fiziokinetoterapie și rehabilitare – cu durata de 3 ani, 180 ECTS;
- ◆ studii superioare integrate (Ciclul I și Ciclul II, Licență și Master, nivelul 7 ISCED/CNC/ EQF/2QF-EHEA):
 - ✓ Medicină – cu durata de 6 ani, 360 ECTS;
 - ✓ Farmacie – cu durata de 5 ani, 300 ECTS;
 - ✓ Stomatologie – cu durata de 5 ani, 300 ECTS;
- ◆ studii superioare de master (ciclul II, nivelul 7 ISCED/CNC/ EQF/2QF-EHEA):
 - ✓ de profesionalizare: Management în sănătate publică, Nursing avansat, Nutriție umană, Optometrie clinică, Sănătate mintală publică, Intervenție timpurie în copilărie;
 - ✓ științific – Tehnologii moleculare în sănătate;
- ◆ studii superioare de doctorat (ciclul III, nivelul 8 ISCED/CNC/ EQF/3QF-EHEA);
- ◆ studii postuniversitare de rezidențiat cu durata de 2-5 ani;
- ◆ studii postuniversitare de secundariat clinic cu durata de 2 ani;
- ◆ educație medicală și farmaceutică continuă;
- ◆ instruire în psihopedagogie (modul de recalificare).

Centrul de excelență în medicină și farmacie „Raisa Pacalo” este o instituție de învățământ profesional medical postsecundar și postsecundar nonterțiar din Republica Moldova, acreditată, care oferă condiții moderne de formare inițială și de educație medicală continuă a specialiștilor medicali calificați și progresivi, capabili de a gândi creativ și liber, recunoscuți atât pe piața națională a muncii, cât și pe cea internațională.

Instituția promovează o politică educațională racordată la cerințele educaționale europene și internaționale, bazată pe valori democratice, responsabilitate, corectitudine, parteneriat și performanță, relevantă pentru soluționarea problemelor și aspirațiilor specialiștilor din domeniul medicinei și farmaciei. Echipa managerială a instituției elaborează și implementează standarde ocupaționale și profiluri ocupaționale, standarde educaționale, planuri de învățământ și resurse educaționale (curricula, suporturi de curs, ghiduri metodologice), care asigură alinierea procesului de formare a specialiștilor medicali cu studii medii la cerințele naționale și standardele Uniunii Europene.

Centrul de excelență realizează funcțiile de asigurare didactică, curriculară și metodologică a sistemului de învățământ profesional medical, de coordonare și ghidare metodică a colegiilor de medicină arondate. Instituția dezvoltă și eficientizează calitatea și relevanța învățământului profesional medical postsecundar și postsecundar nonterțiar din țară, asigurând sinergia dintre sistemul educațional și sectorul de sănătate. Centrul de excelență oferă servicii educaționale conform Nomenclatorului domeniilor de formare profesională al specialităților și calificărilor, asigurând instruirea specialiștilor medicali prin învățământ clasic și dual la 7 programe de formare profesională: Medicină, calificarea Asistent medical; Medicină, calificarea Asistent medical în urgențe; Obstetrică, calificarea Moașă; Îngrijirea bolnavilor, calificarea Asistent medical; Diagnosticare medicală și tehnici de tratament, calificarea Asistent medical în diagnostic de laborator; Farmacie, calificarea Asistent farmacist; Stomatologie, calificarea Tehnician dentar. Managementul calității educației este o componentă definitorie a activității Centrului de excelență și asigură

plasarea accentului de pe indicatorii ce vizează prezența documentației și a resurselor (indicatori de input) pe indicatorii ce țin de cultura calității, indicatorii de ieșire (indicatori de output) și pe indicatorii de rezultat (indicatori de outcome), precum și pe cei de impact, care fortifică eficiența sistemului actual de formare a specialiștilor medicali cu studii postsecundare și postsecundare nonterțiare. Unele programe la nivelul 4 ISCED sunt oferite de Colegiul de Medicină Bălți, Colegiul de Medicină Orhei, Colegiul de Medicină Unghei și Colegiul de Medicină Cahul.

Agencia Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare este autoritatea administrativă în subordinea Ministerului Educației și Cercetării, responsabilă de asigurarea calității în domeniul educației și cercetării. Agenția urmărește scopul de asigurare a calității serviciilor prestate de către instituțiile din domeniul educației și cercetării, contribuind astfel la realizarea cerințelor societății și pieței muncii în formarea cadrelor competente. Agenția stimulează creșterea nivelului de responsabilitate a instituțiilor din domeniile educației și cercetării față de calitatea serviciilor prestate. Atribuțiile Agenției țin de asigurarea calității în învățământul general; profesional tehnic; învățământul superior; evaluarea programelor de formare profesională continuă; evaluarea organizațiilor din domeniile cercetării și inovării; evaluarea personalului științific și științifico-didactic.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 201/2018 Agenția este investită cu următoarele drepturi:

- ◆ să contribuie la perfecționarea cadrului normativ în domeniile sale de competență;
- ◆ să solicite și să recepționeze în modul stabilit de cadrul normativ, de la autoritățile publice centrale și locale - informații care se referă la domeniile sale de competență, necesare pentru exercitarea atribuțiilor proprii;
- ◆ să înființeze consilii, comisii, grupuri de experți și alte platforme consultative pentru exercitarea atribuțiilor stabilite;
- ◆ să elaboreze și să participe la proiecte naționale și internaționale;
- ◆ să aplice pentru calitatea de membru al diferitor organizații internaționale de specialitate;
- ◆ să colaboreze cu agenții similare din alte țări pentru dezvoltarea și aplicarea de măsuri eficiente de îmbunătățire a calității programelor de formare profesională;
- ◆ să încheie, în modul stabilit de cadrul normativ, contracte de achiziții publice;
- ◆ să antreneze evaluatorii în domeniile sale de competență;
- ◆ să delege experți evaluatori în cadrul misiunilor de evaluare externă a calității;
- ◆ să verifice, la încheierea misiunii de evaluare, respectarea metodologiei de evaluare aplicată de experții evaluatori;
- ◆ să exercite alte drepturi în temeiul actelor normative ce reglementează relațiile din domeniile sale de activitate.

Agencia Medicamentului și Dispozitivelor Medicale este autoritate administrativă din subordinea Guvernului Republicii Moldova, care în conformitate cu Hotărârea Guvernului Nr. 71/2013, are trei domenii majore de activitate: medicamente, dispozitive medicale și activitate farmaceutică. Misiunea AMDM constă în implementarea politicii statului în domeniul medicamentului, activității farmaceutice, circulației substanțelor

stupefiante, psihotrope și a precursorilor și dispozitivelor medicale în scopul promovării și protejării sănătății publice prin asigurarea cu medicamente și dispozitive medicale de calitate, inofensive, eficiente și accesibile. Pentru realizarea acestor deziderate AMDM îndeplinește următoarele funcții de bază:

- ♦ organizează și coordonează procesul de expertiză și autorizare a medicamentelor, aplică și dezvoltă sistemul de *farmacovigilență*, avizează și supraveghează desfășurarea studiilor clinice; monitorizează utilizarea rațională a medicamentelor.
- ♦ supraveghează calitatea medicamentelor autohtone și de import și efectuează expertiza documentației *analitico-normative*, care este prezentată cu scop de înregistrare a medicamentelor în Republica Moldova.
- ♦ verifică și monitorizează activitatea farmaceutică desfășurată în cadrul întreprinderilor și instituțiilor *farmaceutice*; verifică implementarea și respectarea regulilor GMP, GDP și GPP.
- ♦ aplică proceduri de supraveghere a medicamentelor și dispozitivelor medicale plasate pe piața farmaceutică a Republicii Moldova, inclusiv prin autorizarea importului acestora.
- ♦ oferă asistență informațională și metodică-organizatorică întreprinderilor și instituțiilor farmaceutice și agenților economici.
- ♦ evaluează *setul* de documente depus pentru înregistrarea prețului de producător la medicamente și administrează Catalogul național de prețuri, conform Legii nr. 71-XV din 22 martie 2007 cu privire la registre.

Agencia Națională pentru Sănătate Publică este autoritatea administrativă subordonată Ministerului Sănătății, cu subdiviziuni teritoriale – centre de sănătate publică, responsabilă de implementarea politicii statului în domeniile de activitate ce îi sunt încredințate și realizează funcțiile în următoarele domenii:

- ♦ supravegherea de stat, prevenirea bolilor, promovarea și protecția sănătății publice;
- ♦ controlul de stat (inspecția) în sănătate;
- ♦ monitorizarea și evaluarea stării de sănătate a populației;

În conformitate cu domeniile de activitate stabilite, ANSP realizează următoarele funcții:

1) în domeniul supravegherii de stat, prevenirii bolilor, promovării și protecției sănătății publice:

- ♦ prevenirea, supravegherea și controlul bolilor transmisibile și netransmisibile, al intoxicațiilor și al bolilor profesionale;
- ♦ monitorizarea și răspunsul la urgențele de sănătate publică și la riscurile pentru sănătate;
- ♦ protecția sănătății populației;
- ♦ promovarea sănătății, alfabetizarea în sănătate și educația pentru sănătate;
- ♦ colaborarea intersectorială și mobilizarea pentru asigurarea sănătății publice;
- ♦ realizarea cercetărilor științifice în domeniul sănătății publice;
- ♦ efectuarea expertizei și autorizării sanitare a produselor, serviciilor și activităților cu impact asupra sănătății publice;

- ♦ prestarea serviciilor în domeniul sănătății publice și a serviciilor medico-sanitare, la solicitarea persoanelor fizice sau juridice, pe bază de contracte de prestări servicii, conform tarifelor stabilite de către Guvern;
- ♦ supravegherea și monitorizarea influenței activităților nucleare și radiologice asupra sănătății populației și a personalului expus profesional la radiații ionizante, conform atribuțiilor stabilite în art. 14 din Legea nr. 132/2012 privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice.

2) în domeniul controlului de stat în sănătate:

- ♦ efectuarea controlului asupra respectării legislației sanitare, în conformitate cu prevederile Legii nr. 131/2012 privind controlul de stat;
- ♦ supravegherea și controlul plasării pe piață a produselor nealimentare din domeniile reglementate, în conformitate cu anexele nr.1 și nr. 2 la Legea nr. 162/2023 privind supravegherea pieței și conformitatea produselor;
- ♦ supravegherea și controlul produselor alimentare și al materialelor care vin în contact cu produsele alimentare, în conformitate cu art.25 din Legea nr. 306/2018 privind siguranța alimentelor;
- ♦ efectuarea controlului de stat în domeniul protecției consumatorului, în conformitate cu art. 36 alin. (2) lit. h) din Legea nr. 105/2003 privind protecția consumatorilor;
- ♦ verificarea respectării de către persoanele juridice, indiferent de genul de activitate și tipul de proprietate, a normelor impuse de autoritățile publice, în scopul prevenirii maladiilor în cazul izbucnirilor epidemice, al epidemiilor și al pandemiilor, cu respectarea prevederilor Legii nr. 131/2012 privind controlul de stat.

3) în domeniul monitorizării și evaluării stării de sănătate a populației:

- ♦ efectuarea analizei, planificării și integrării serviciilor și resurselor în sănătate;
- ♦ menținerea și gestionarea bazei naționale de date statistice în sănătate;
- ♦ implementarea și menținerea sistemelor informaționale pentru gestionarea datelor din domeniul de competență.

Consiliul Național de Evaluare și Acreditare în Sănătate este o instituție publică instituită prin Hotărârea Guvernului nr. 186/2024, desemnată în calitate de organism național de evaluare și acreditare în domeniul sănătății. Scopul Consiliului este de a evalua și a acredita prestatorii de servicii medicale pentru îmbunătățirea continuă a siguranței pacienților și a calității asistenței medicale prestate. Obiectivele consiliului:

- ♦ evaluarea și acreditarea prestatorilor de servicii medicale;
- ♦ alinierea standardelor de evaluare și acreditare la standardele de calitate internaționale;
- ♦ armonizarea procedurii de evaluare și acreditare în sănătate la bunele practici internaționale în domeniu;
- ♦ informarea autorităților și a populației despre calitatea asistenței medicale acordate de către prestatorii de servicii medicale acreditați.

Agencia Națională de Cercetare și Dezvoltare în conformitate cu hotărârea Guvernului nr. 196/20018 îndeplinește atribuții ce țin de implementarea politicii statului conform planurilor de acțiuni aprobate de Guvern în vederea realizării Programului național

în domeniile cercetării, inovării și dezvoltării, precum și a strategiilor sectoriale, gestionarea fondurilor naționale în domeniul dezvoltării și a fondurilor din programe bilaterale și multilaterale lansate în cadrul acordurilor de cooperare cu organizații și fundații internaționale, conform actelor normative ale Guvernului; organizarea și desfășurarea concursurilor de proiecte, inclusiv asigurarea expertizei și evaluării independente a proiectelor înaintate la concursuri, în scopul distribuției fondurilor publice alocate pentru finanțarea proiectelor și alte. ANCD are un rol important în colaborarea interinstituțională și între cercetători, instituții educaționale atât din țară cât și de peste hotare.

Compania Națională de Asigurări în Medicină are drept obiective organizarea, desfășurarea și dirijarea procesului de asigurare obligatorie de asistență medicală, cu aplicarea procedeeelor și mecanismelor admisibile pentru formarea fondurilor financiare destinate acoperirii cheltuielilor de tratament și profilaxie a maladiilor și stărilor, incluse în Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală, controlul calității asistenței medicale acordate și implementarea cadrului normativ aferent asigurărilor de asistență medicală, iar pentru realizarea lor exercită atribuțiile în următoarele domenii:

- ◆ gestionarea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală;
- ◆ evidența persoanelor fizice în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală și a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală;
- ◆ contractarea prestatorilor de servicii medicale și farmaceutice;
- ◆ evaluarea și monitorizarea prestatorilor de servicii medicale și farmaceutice încadrați în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală.

Un rol aparte în formarea specialiștilor pentru sistemul de sănătate o are colaborarea instituțională cu organisme internaționale cum ar fi **OMS**, Structuri ale **Uniunii Europene**, **UNAIDS**, **USAID**, **UNFPA**, **UNICEF**, societăți profesionale naționale și internaționale și altele, prin care se promovează cele mai bune practici, se reușește dezvoltarea noilor activități, realizarea cercetărilor în domeniul științei, cercetării și activității practice, implementarea inovațiilor în procesul de instruire, toate fiind îndreptate inclusiv și spre procesul de integrare europeană.

II. Caracteristicile de bază ale CSC-Sănătate

2.1. Dezvoltarea CSC-Sănătate

Dezvoltarea cadrului sectorial al calificărilor pentru sectorul Sănătate din Republica Moldova a reprezentat un proces complex și esențial pentru asigurarea unui ecosistem educațional adaptat cerințelor pieței muncii și tendințelor științifice globale. Procesul a implicat mai multe etape distincte, fiecare contribuind semnificativ la construcția unui cadru robust și flexibil, capabil să răspundă dinamicii rapide a sectorului Sănătate.

Analiza inițială a necesităților și identificarea discrepanțelor. Prima etapă a fost orientată spre înțelegerea detaliată a contextului actual al sectorului de sănătate. Au fost realizate studii aprofundate pentru a evalua necesitățile angajatorilor și a identifica decalajele dintre competențele absolvenților și cerințele pieței muncii. Procesul a inclus consultări extinse cu părțile interesate – companii din industrie, organizații profesionale,

instituții de învățământ și experți. S-a pus accent pe colectarea datelor privind tendințele globale, identificarea cerințelor pieței muncii față de diverse categorii de profesioniști din domeniul Sănătate. Analiza a relevat importanța formării unor competențe de bază diversilor profesioniști în domeniul Sănătate. Această etapă a oferit fundamentul pentru definirea priorităților și structurarea ulterioară a cadrului.

Elaborarea structurii cadrului sectorial. În a doua etapă, eforturile s-au concentrat pe proiectarea structurii propriu-zise a cadrului sectorial. S-a utilizat drept model Cadrul European al Calificărilor (EQF), asigurându-se alinierea la standardele internaționale și compatibilitatea cu alte cadre de calificare. Structura elaborată a fost una modulară, flexibilă, gândită să faciliteze adaptarea rapidă la modificările sistemului de sănătate. Fiecare nivel de calificare a fost descris în detaliu, incluzând domeniile de competență, rezultatele așteptate ale învățării și criteriile de evaluare. Această abordare a pus accent pe cunoștințe, abilități practice și competențe pentru a asigura că absolvenții nu doar dobândesc cunoștințe teoretice, ci sunt capabili să le aplice în contexte reale.

Validarea și consultarea publică. Etapa de validare a implicat supunerea proiectului de cadru sectorial unei consultări publice cu actorii cheie din domeniu, inclusiv organizațiile profesionale, mediul academic, autoritățile guvernamentale și organizațiile neguvernamentale pentru a asigura relevanța documentului. Opiniile exprimate de reprezentanții companiilor IMS publice și private, ONG în domeniu, parteneri internaționali au contribuit semnificativ la alinierea CSC- Sănătate la cerințele pieței. Aceste organizații au subliniat nevoia de competențe practice, orientate spre rezolvarea problemelor reale, și de flexibilitate în structura calificărilor, astfel încât să permită adaptarea rapidă la noile cerințe ale pieței muncii. De asemenea, mediul academic a oferit perspective valoroase privind integrarea noilor competențe în programele educaționale existente și dezvoltarea unor metode de predare inovatoare. În urma acestei etape de validare, documentul a fost revizuit pentru a încorpora sugestiile primite. Ajustările au inclus clarificarea descriptorilor de nivel, adaptarea limbajului pentru a fi mai accesibil și integrarea unor exemple practice care să ilustreze modul de aplicare a calificărilor. Aceste modificări au consolidat calitatea și aplicabilitatea cadrului, asigurând că CSC-Sănătate răspunde atât nevoilor actuale, cât și celor viitoare ale sectorului.

Implementarea cadrului sectorial. Implementarea este o etapă complexă și progresivă, în care instituțiile de învățământ revizuiesc programele de studii existente și dezvoltă altele noi, în conformitate cu cerințele cadrului. Pe lângă actualizarea programelor existente, sunt dezvoltate cursuri și module noi, special concepute pentru a acoperi nevoile specifice ale domeniului Sănătate. Aceste programe trebuie să fie structurate modular, oferind flexibilitate studenților și profesioniștilor care doresc să-și îmbunătățească competențele sau să dobândească unele noi. S-a acordat o atenție deosebită colaborării între mediul academic și mediul de practică reală, pentru a oferi studenților acces la stagii practice și la pacienți reali. Instituțiile de învățământ au beneficiat de sprijin logistic și metodologic pe tot parcursul implementării.

Dezvoltarea cadrului sectorial al calificărilor pentru domeniul Sănătate a fost un proces colaborativ, bazat pe dialog și parteneriate între instituțiile statului, mediul academic,

instituțiile medico-sanitare publice și private și experți. Acest cadru reprezintă un pas esențial în modernizarea educației din Republica Moldova, oferind o platformă solidă pentru dezvoltarea competențelor necesare sectorului Sănătate.

2.2. CSC după consultări

Compartimentul respectiv va fi dezvoltat și elaborat ulterior în baza consultărilor realizate cu părțile interesate din domeniul ocrotirii sănătății.

III. Prezentarea detaliată a cadrului

3.1. Descriptorii de nivel a CSC-Sănătate

Conceptele-cheie cu care se operează la elaborarea CSC sunt: **calificare, rezultate ale învățării, cunoștințe, abilități, responsabilitate și autonomie.**

Calificarea – recunoașterea oficială a valorii rezultatelor individuale ale învățării pentru piața muncii, precum și pentru educația și formarea profesională continuă printr-un act de studii (diplomă, certificat, atestat) ce conferă dreptul legal de a practica o profesie/meserie. Fiecare calificare se definește prin rezultatele învățării, exprimate în termeni de competențe profesionale (cunoștințe, abilități), formate pe parcursul ciclului respectiv de studii.

Rezultatele învățării/finalitățile de studiu – enunțuri care se referă la ceea ce cunoaște, înțelege și este capabil să facă un elev/student/formabil la finalizarea unui proces de învățare și care sunt definite sub formă de cunoștințe, abilități, autonomie și responsabilitate.

Cunoștințe – rezultatul asimilării de informații prin învățare. Cunoștințele reprezintă ansamblul de fapte, principii, teorii și practici legate de un anumit domeniu de muncă sau studiu. Cunoștințele sunt descrise ca teoretice și/sau factice.

Abilități – capacitatea de a aplica și de a utiliza cunoștințe pentru a aduce la îndeplinire sarcini și pentru a rezolva probleme. În contextul CNC, abilitățile sunt descrise ca fiind cognitive sau practice.

Competență – capacitatea de a dovedi, de a utiliza cunoștințe, abilități și capacități personale, sociale și/sau metodologice în condiții de muncă sau de studiu și pentru dezvoltarea profesională și personală.

Rezultatele învățării sunt definite ca „seturi de cunoștințe, abilități și/sau competențe pe care le dobândește un individ și/sau pe care le poate demonstra la finalul unui proces de învățare, fie formal, non-formal sau informal”. Rezultate învățării au în spatele lor tot procesul educațional format din programe de studii/standarde de calificare, domenii, nivele de calificare, module/ discipline, credite, teorie/practică și asigurarea calității, tot pe baza lor. Evaluarea acestor rezultate ale învățării și promovarea lor prin certificare conduc la ideea de calificare din punct de vedere al educației. Standardele de calificare/programele de studii sunt din punctul de vedere al educației și formării sinonimul standardelor ocupaționale pentru piața muncii. Cele două trebuie să se întâlnească la angajare, astfel ca ceea ce cere

angajatorul prin standardul ocupațional să se găsească la absolventul care a fost pregătit după standardele de calificare/programele de studii și care a dobândit rezultatele învățării.

Descriptorii de definire a rezultatelor învățării racordați la nivelul de calificare, conform CNC din perspectiva responsabilității și autonomiei, nevoii de dezvoltare personală și profesională sunt prezentați după cum urmează;

♦ **Nivelul 4 și 5 ISCED/CNC/EQF:**

- ✓ autogestionarea în condiții de muncă sau de studiu care sunt de obicei previzibile;
- ✓ competențe de supraveghere și îndrumare pentru activitatea de rutină a altora;
- ✓ asumarea responsabilității pentru evaluarea și îmbunătățirea performanțelor proprii și a celor sub supraveghere.

♦ **Nivelul 6 ISCED/CNC/EQF/1 QF-EHEA:**

- ✓ executarea responsabilă a sarcinilor profesionale în condiții de autonomie;
- ✓ executarea rolurilor și activităților specifice muncii în echipă și distribuirea sarcinilor între membri pe niveluri subordonate;
- ✓ conștientizarea nevoii de formare continuă, utilizare eficientă a resurselor și tehnicilor de învățare pentru dezvoltarea personală și profesională.

♦ **Nivelul 7 ISCED/CNC/EQF/2 QF-EHEA:**

- ✓ executarea unor sarcini profesionale complexe, în condiții de autonomie și de independență profesională;
- ✓ asumarea funcțiilor de conducere în activitățile profesionale sau în structurile organizatorice;
- ✓ realizarea autocontrolului asupra procesului de învățare, previziunea nevoilor de formare, analiza critică a propriei activități profesionale.

♦ **Nivelul 8 ISCED/CNC/EQF/3 QF-EHEA:**

- ✓ inițierea și dezvoltarea proiectelor teoretice și practice complexe și inovatoare;
- ✓ responsabilități și capacități de cercetare științifică, de organizare și conducere a activității grupurilor profesionale sau a unor instituții;
- ✓ autorealizarea bazată pe dezvoltarea unor proiecte centrate pe inovare și creativitate.

Fiecare nivel CSC-Sănătate este caracterizat prin descriptorii la nivel de cunoștințe, abilități, responsabilitate și autonomie, care sunt prezentați în Anexă.

3.2. Determinanții sectorului și competențele generale

Determinanții sectoriali au fost dezvoltați ca un instrument pentru a ajuta la proiectarea cadrului sectorial al calificărilor. Ei servesc drept bază pentru definirea cunoștințelor, aptitudinilor, autonomiei și responsabilităților în CSI-Sănătate și reflectă specificul activităților în domeniu.

În baza analizei obiectivelor și etapelor activității profesionale au fost identificați următorii determinanți sectoriali pentru domeniul Sănătate:

Executarea responsabilă a sarcinilor profesionale cu aplicarea valorilor și normelor eticii profesionale, precum și prevederilor legislației în vigoare. Aplică cadrul legal și normativ în activitatea practică. Respectă normele de etică și deontologie.

Asigură respectarea normelor etico-deontologice și se conduce de prevederile codului eticii medicale. Promovează relațiile colegiale cu colegii de serviciu. Desfășoară activități libere și independente conform jurământului profesiei de medic. Cunoaște și respectă drepturile și normele tehnice privind regimul sanitaro-igienic și antiepidemic în diverse situații socio-medicale conform legislației în vigoare. Cunoaște și respectă prevederile contractului colectiv de muncă, normele de protecție și tehnica securității și sănătății la locul de muncă. Asigură conformitatea și corectitudinea îndeplinirii obligațiilor de serviciu în acordarea de îngrijiri populației în instituțiile medico-sanitare publice, private și comunitare. Încurajează decizia etică informată și respectă decizia pacientului.

Cunoașterea adecvată a științelor despre structura organismului, funcțiile fiziologice și comportamentul organismului uman în diverse stări fiziologice și patologice, cât și a relațiilor existente între starea de sănătate, mediul fizic și cel social. Cunoaște structurile, funcțiile fiziologice ale organelor și sistemelor de organe la subiecții sănătoși. Recunoaște procesele fiziologice și patologice ale ființei umane și răspunsurile psihosociale ale indivizilor în diferite stări de sănătate. Cunoaște terminologia relevantă pentru semnele și simptomele importante care sunt derivate din diferite stări fiziopatologice. Identifică procesele fiziopatologice și exprimarea lor, precum și factorii de risc care determină sănătatea și boală în diferitele etape ale ciclului vieții. Apreciază relația dintre starea de sănătate, mediul fizic și social al ființei umane. Cunoaște evoluția posibilă și complicațiile la care duc principalele procese patologice.

Rezolvarea situațiilor clinice prin elaborarea planului de diagnostic, tratament și reabilitare în diverse situații patologice și selectarea procedeele terapeutice adecvate pentru acestea, inclusiv acordarea asistenței medicale de urgență. Evaluează starea de sănătate a pacienților prin anamneză riguroasă și examen clinic. Aplică abilitățile de gândire critică și sistematizată în scopul rezolvării problemelor și luării deciziilor prompte în diverse situații. Evaluează și identifică prealabil problemele, facilitând găsirea celei mai bune soluții pentru situațiile create de risc, atingerea obiectivelor, îmbunătățind rezultatele și asigurând calitatea muncii desfășurate. Efectuează diferite manopere practice în timpul examenului clinic, necesare pentru stabilirea diagnosticului. Stabilește diagnosticul celor mai frecvente afecțiuni. Discută opțiunile, avantajele, dezavantajele și riscurile tratamentelor cu pacienții și este capabil să ajute pacienții să ia decizii cu privire la tratamentul lor. Prescrie, revizuieste și monitorizează intervențiile terapeutice adecvate relevante pentru practica clinică, inclusiv indicații terapeutice și profilactice. Reacționează prompt, în mod independent, în diverse situații, care să permită salvarea vieții și îmbunătățirea calității vieții. Aplică tehnici de prim ajutor în cazurile de urgență. Efectuează manipulații de resuscitare și prim ajutor.

Promovarea unui stil de viață sănătos, aplicarea măsurilor de prevenție și auto-îngrijire. Aplică măsuri de promovare a sănătății și profilaxie. Identifică oportunitățile de menținere a sănătății și prevenire a bolilor. Identifică oportunitățile de a promova schimbările în stilul de viață și alte acțiuni care vor îmbunătăți pozitiv starea de sănătate. Realizează acțiuni de educație pentru sănătate în conformitate cu ghidurile și protocoalele de practică medicală. Menține sănătatea proprie și este conștient de propria responsabilitate

ca medic pentru promovarea unei abordări sănătoase a vieții, bazate pe dovezi. Discută cu pacienții despre factorii care le-ar putea influența sănătatea. Participă și sprijină indivizii sau comunitatea în activitățile de promovare a sănătății, programe de screening și oferă informații despre riscurile și beneficiile sale. Realizează activitățile de profilaxie la nivel individual conform prevederilor protocoalelor clinice. Promovează și aplică măsuri de promovare a sănătății proprii și managementul stresului la locul de muncă. Efectuează sistematic examenul medical pentru menținerea sănătății proprii.

Integrarea interdisciplinară și activitatea în echipă cu utilizarea eficientă a tuturor resurselor. Comunică, interacționează și lucrează eficient în colectiv și împreună cu personalul inter-profesional, indivizii, familiile și grupurile de persoane. Interacționează eficient cu alți profesioniști implicați în îngrijirea pacienților, demonstrând respect pentru colegi și alți profesioniști din domeniul sănătății. Dezvoltă relații de colaborare pozitivă cu membrii echipei implicați în îngrijirea pacienților, precum și capacitatea de a se adapta la schimbare. Oferă suport adecvat și oportun pentru utilizatorii de servicii în orientarea în sistemul de sănătate, inclusiv servicii, accesul la îngrijiri și resursele disponibile. Utilizează eficient abilitățile lingvistice, tehnologiile informaționale și competențele de comunicare.

Efectuarea cercetărilor științifice în domeniul sănătății și în alte ramuri ale științei. Planifică, organizează și execută cercetări științifice în domeniu. Identifică sursele de informație, selectează materiale și metode de cercetare, efectuează experimente, prelucrarea statistică a rezultatelor cercetării, formularea concluziilor și a propunerilor. Elaborează și susține discursuri, prezentări în cadrul manifestărilor științifice prin demonstrarea atitudinii personale, coerența în expunere și corectitudine științifică; participă în discuții și dezbateri în cadrul manifestărilor științifice.

Promovarea și asigurarea prestigiului profesiei și ridicarea nivelului profesional. Planifică, organizează și execută cercetări științifice în domeniu. Identifică sursele de informație, selectează materiale și metode de cercetare, efectuează experimente, prelucrarea statistică a rezultatelor cercetării, formularea concluziilor și a propunerilor. Elaborează și susține discursuri, prezentări în cadrul manifestărilor științifice prin demonstrarea atitudinii personale, coerența în expunere și corectitudine științifică; participă în discuții și dezbateri în cadrul manifestărilor științifice. Realizează întreținerea nivelului înalt de competențe profesionale pe parcursul întregii perioade de activitate. Participă activ în cadrul asociațiilor profesionale în scopul corectitudinii îndeplinirii obligațiilor profesionale, promovării imaginii medicului și a sistemului medical în societate. Contribuie la ajustarea cadrului legislativ în domeniul asistenței medicale la standardele europene, asigurarea calității actului medical, implementarea Regulilor de Bune Practici, promovarea imaginii profesiei de medic la manifestările științifico-practice și în mass media.

Realizarea activității pedagogice și metodico-didactice în cadrul instituțiilor de învățământ superior și profesional tehnice în domeniul sănătății. Realizează activități de predare în grupuri mici studenților mediciști și asistenților medicali. Realizează evaluări la locul de muncă, inclusiv posibilitatea de a oferi feedback constructiv. Cunoaște și aplică metode de instruire în dependență de specificul audienței. Stabilește scopul și

obiectivele instruirii și/ sau a evaluării. Determină formele optime de instruire și evaluare în dependență de specificul audienței. Elaborează programele de studii, planuri de lucru, materiale metodicodidactice pentru procesul de instruire a elevilor/ studenților/ cursanților. Efectuează măsuri de promovare a sănătății în comunitate.

Autonomie și responsabilitate în activitate. Aplicarea regulilor de muncă riguroasă și eficientă, manifestarea unei atitudini responsabile față de realizarea sarcinilor profesionale cu aplicarea valorilor și normelor eticii profesionale, precum și prevederilor legislației în vigoare. Promovarea raționamentului logic, a aplicabilității practice, a evaluării și autoevaluării în luarea deciziilor.

Comunicarea eficientă și abilități digitale. Utilizarea eficientă a cunoștințelor lingvistice, a abilităților în tehnologiile informaționale, a competențelor în cercetare și surselor informaționale (portaluri Internet, e-mail, baze de date, aplicații software, platforme on-line etc.) atât în limba română cât și într-o limbă de circulație internațională.

Realizarea abilităților de interacțiune și responsabilitate sociala. Identificarea obiectivelor, resurselor disponibile, condițiilor de finalizare a sarcinilor, determinarea etapelor și duratei lucrului, termenilor de realizare aferente. Identificarea rolurilor și responsabilităților într-o echipă pluridisciplinară și aplicarea de tehnici de relaționare și de muncă eficientă în cadrul echipei și cu beneficiarii serviciilor. Asigurarea desfășurării eficiente și implicării responsabile în activitățile de organizate a muncii în echipă.

Dezvoltare personală și profesională. Autoevaluarea obiectivă a necesităților de formare profesională continuă în scopul prestării serviciilor de calitate și adaptării la dinamica cerințelor politicilor în sănătate și pentru dezvoltarea personală și profesională. Identificarea oportunităților de formare continuă și valorificarea eficientă a resurselor și tehnicilor de învățare pentru propria dezvoltare.

3.3. Ariile de competențe

Având în vedere complexitatea și interdisciplinaritatea sistemului de sănătate, competențele bazate pe rezultatul învățării în contextul determinantelor sectoriale incluse în CST-Sănătate au fost repartizate în corespundere cu 3 arii ocupaționale, care contribuie la identificarea și sistematizarea cunoștințelor, abilităților, responsabilităților și autonomiei necesare.

Ariile ocupaționale sunt determinate în corespundere cu particularitățile și prioritățile sistemului de sănătate:

A. Sistemul de management al calității instrucțional

Actualmente toate instituțiile, întreprinderile și unitățile medicale/farmaceutice/stomatologice, indiferent de tipul de proprietate și forma juridico-organizatorică, trebuie să implementeze un sistem de management al calității, bazat pe standarde și reguli aprobate prin hotărâri de Guvern, ordine ale MS și alte ministere, care impun implementarea lor, autoevaluarea și respectiv evaluarea externă în vederea acreditării/ certificării/ autorizării genului de activitate, serviciilor medicale/ farmaceutice/ stomatologice prestate:

♦ în conformitate cu Legea privind evaluarea și acreditarea în sănătate 552/2001, în baza

ordinelor MS nr. 582/2004 „Cu privire la aprobarea Regulamentului privind procedura de evaluare și acreditare în sănătate” și nr. 660/2024 „Cu privire la aprobarea Standardelor de evaluare și acreditare în sănătate” toate instituțiile medico-sanitare și stomatologice, indiferent de forma de proprietate, la fiecare 5 ani sunt supuși evaluării de către experții naționali/internaționali în vederea acreditării în corespundere cu domeniul de activitate prestat în baza standardelor după cum urmează:

- ✓ asistența medicală urgentă prespitalicească;
 - ✓ asistența medicală specializată de ambulatoriu;
 - ✓ asistența medicală primară;
 - ✓ servicii medicale spitalicești
 - ✓ servicii medicale de laborator;
 - ✓ servicii medicale de îngrijiri medicale la domiciliu;
 - ✓ servicii medicale de îngrijiri paliative;
 - ✓ servicii medicale de reabilitare pentru copii;
 - ✓ servicii de prevenire HIV
 - ✓ servicii medicale stomatologice;
 - ✓ centre de plasament pentru copii;
- ♦ în conformitate cu Legea cu privire la activitatea farmaceutică nr. 1456/1993, în baza HG nr. 599/2024, ordinelor MS nr. 1400/2014; nr. 309/2013 toate întreprinderile farmaceutice (depozite, fabrici de producere a medicamentelor industriale, farmacii comunitare) se supun licențierii și evaluării privind conformitatea cu regulile de bună practică GMP, GDP, GPP.

B. Promovarea și protecția sănătății

Această arie de competență stabilește cerințele față de cunoștințe, abilități și responsabilitate prin intervenții ale lucrătorilor din domeniul ocrotirii sănătății de la toate nivelele de instruire, ce vor avea ca efect transformarea sistemului de sănătate publică într-un sistem performant, care să asigure prevenirea bolilor și protecția populației împotriva pericolelor ce vizează sănătatea acesteia. Experiența internațională demonstrează că un sistem integrat de asistență medicală, în care prevenirea bolilor, protecția și promovarea sănătății și serviciile de asistență medicală sunt bine coordonate, inclusiv îngrijirea primară, secundară și terțiară, asigură creșterea rezultatului serviciului medical acordat, centrat pe pacient.

Unul din obiectivele generale ale Strategiei de sănătate este reducerea poverii bolilor transmisibile și netransmisibile prin acțiuni de prevenire a îmbolnăvirilor, protecția și promovarea sănătății, din aceste considerente aria respectivă de competență are un rol definitoriu.

C. Comunicarea și etica profesională

Normele de conduită pentru lucrătorii medicali și farmaciști în Republica Moldova sunt stabilite prin HG nr. 192/2017 „Cu privire la aprobarea Codului deontologic al lucrătorului medical și al farmacistului”. Prin respectarea lor se asigură creșterea prestigiului și consolidarea autorității profesiei de lucrător medical și farmacist. Codul prevede instituirea unor standarde unice de conduită pentru toți lucrătorii medicali și farmaciști și exprimă

adeziunea lor la Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10.09.1948, Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, adoptată la 04.11.1950 la Roma, alte tratate și convenții internaționale la care Republica Moldova este parte și se realizează prin intermediul următoarelor obiective:

- ◆ ocrotirea drepturilor pacienților;
- ◆ respectarea obligațiilor profesionale;
- ◆ conștientizarea unui comportament corespunzător de către toți membrii comunității medicale;
- ◆ apărarea demnității și a prestigiului profesiei de medic și farmacist.

D. Activitatea medico-sanitară și farmaceutică

Exercitarea activității medico-sanitare și farmaceutice este strict reglementată în Republica Moldova prin diverse acte normative (convenții și tratate internaționale, coduri, legi, hotărâri de guvern, ordine ale MS, MEC, Ministerul Afacerilor Interne și altele), iar cunoștințele, abilitățile, responsabilitatea și autonomia este determinată de nivelul de studii, funcția deținută în corespundere cu calificarea și specialitatea obținută, precum și perfecționările realizate pe parcursul activității – condiție obligatorie pentru activitatea practică. Aria de competență **D** stabilește expres aceste aspecte și vine în suport tuturor actorilor implicați în prestarea serviciilor medicale, farmaceutice și stomatologice..

IV. Recomandări privind implementarea și utilizarea CSC-Sănătate

4.1. Aplicarea potențială a CSC-Sănătate de către grupuri specifice de părți interesate

Cadrul Sectorial al Calificărilor pentru domeniul SĂNĂTATE reprezintă un element important și necesar pentru dezvoltarea unui sistem național integrat de calificări, care cuprinde toate nivelurile și tipurile de calificări din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții.

Complexitatea sistemului de sănătate determină diversitatea părților interesate în existența și respectiv aplicarea CSC-Sănătate cum ar fi:

- ◆ *furnizori de programe educaționale* la diverse nivele pe domeniul sănătate, pentru care CSC-Sănătate oferă suport și bază pentru actualizarea, elaborarea și modernizarea programelor de studii, curricula universitară, instruirii bazate pe cercetare și inovații, aplicarea metodelor de simulare cu utilizarea tehnologiilor informaționale avansate;
- ◆ *autoritățile publice* responsabile de procesele de elaborare, validare, aprobare, monitorizare, asigurare a cadrului legislativ privind educația și instruirea, activitate practică, evaluare și acreditare, atestare și promovare;
- ◆ *angajatorii* – prestatori de servicii medicale, farmaceutice sau stomatologice. Pentru ei CST-Sănătate prezintă un îndrumar, care oferă oportunitatea de a gestiona eficient și obiectiv resursele umane din sistemul de sănătate. Aplicarea CSC permite recunoașterea calificărilor și specialităților obținute la nivel național și internațional, astfel unificând cerințele prin rezultatele învățării acumulate;

- ♦ *asociațiile și societățile științifice profesionale* de profil medical, farmaceutic și stomatologic – participanți activi în diverse procese și activități educaționale, științifico-practice, de colaborare, de dezvoltare a produselor și serviciilor noi;
- ♦ *cadrele medicale și farmaceutic*, indiferent de nivelul de pregătire, CSC-Sănătate fiind un instrument și o posibilitate eficientă de planificare a instruirii continue, creștere în cariera profesională, identificarea necesităților de perfecționare continuă, astfel facilitând integrarea în câmpul muncii atât la nivel național, cât și internațional.

Fiecare din aceste părți interesate își are rolul său în utilizarea CSC-Sănătate, iar colaborarea lor contribuie la o dezvoltare ascendentă și continuă a domeniului de instruire și perfecționare a cadrelor medico-sanitare și farmaceutice.

4.2. Modalități recomandate de implementare a CSC-Sănătate și a entităților care ar trebui să fie implicate în implementarea și promovarea acestuia

Implementarea CSC-Sănătate reprezintă un proces important și esențial pentru modernizarea sistemului educațional în domeniul sănătății și integrarea cu necesitățile pieței muncii la nivel național. Abordarea de colaborare profesională a tuturor actorilor care beneficiază de CSC permite îmbunătățirea continuă a serviciilor educaționale și actualizarea programelor de studii în conformitate cu standardele naționale și internaționale.

Pentru instituțiile și furnizorii de educație/formare în urma – drept suport pentru a instrui viitoarea forță de muncă – personalul medical, prin utilizarea curriculei universitare bazată pe rezultatele învățării și dezvoltarea cunoștințelor și abilităților practice necesare în conformitate cu cerințele pieței muncii. În procesul de învățare și dezvoltare – încrederea în planificarea, direcționarea și programarea activității de formare în concordanță cu subiectele identificate, sprijină utilizarea resurselor și ghidează abordările de evaluare pentru a monitoriza impactul oricărei instruirii realizate.

Pentru instituțiile de validare și organismele de acordare a calificărilor – ajutându-i să planifice și să proiecteze furnizarea de instruire, asigurându-se că formarea este axată pe rezultatele învățării care sunt relevante și măsurabile.

Acest CSC-Sănătate ar trebui, de asemenea, să fie util experților în materie pentru ai ajuta să înțeleagă scopul și să aprecieze relevanța formării efectuate.

Pentru managerii din domeniul sănătății – contribuind la consolidarea scopului și valorii acestui tip de formare și a performanței necesare cunoștințelor și aptitudinilor pe care trebui să le posedă personalul lor medical. Managerii în asistența medicală pot folosi CSC-Sănătate și ca suport în determinarea priorităților în timpul oricăror discuții de dezvoltare personală.

Pentru managerii executivi în domeniul resurselor umane – dezvoltarea organizațională și educația forței de muncă: în stabilirea standardelor minime de formare pe care instituțiile eficiente de asistență medicală trebuie să se asigure că sunt în unison cu subiectele de formare identificate pentru a îndeplini cerințele comune de conformitate.

4.3. Perspective pentru dezvoltarea CSC-Sănătate

În Republica Moldova, educația reprezintă o prioritate națională, fiind factorul de bază în promovarea valorilor democratice, a asigurării drepturilor omului, a cetățeanului, în dezvoltarea capitalului uman, în formarea conștiinței și identității naționale, în valorificarea aspirațiilor de integrare europeană, cu rol primordial în crearea premiselor pentru dezvoltarea umană durabilă și edificarea unei societăți bazate pe cunoaștere.

Dezvoltarea educației este una dintre țintele prioritare spre care sunt direcționate politicile elaborate de cele mai importante organizații internaționale (ONU și UNESCO, OECD și Banca Mondială, structurile Uniunii Europene etc.).

Educația de calitate este unul dintre obiectivele mondiale ale dezvoltării durabile (Orizont 2030), adoptate la cea de-a 70-a Sesiune a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite (septembrie 2015)¹: „Asigurarea unei educații incluzive, echitabile și de calitate, precum și promovarea, pentru toți, a oportunităților de învățare pe tot parcursul vieții”. Importanța acestei inițiative este maximă, întrucât reprezintă consensul celor 193 de state membre. Această inițiativă urmărește 17 obiective generale (*Sustainable development Goals* – SDGs), dintre care unul, cu numărul 4, se referă la educația de calitate.

Țintele și abordările strategice stabilite la nivelul ONU (și al organizațiilor parte din acest sistem – UNICEF, UNDP etc.) sunt susținute de evaluările internaționale și de studiile realizate de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD), IEA² și de Banca Mondială.

În ultimele decenii în sistemul de învățământ s-au produs mai multe schimbări de diferit grad de complexitate și de influență asupra acestuia. Pe parcursul acestor ani, în sistemul de învățământ s-au realizat și se realizează și în etapa actuală mai multe proiecte pe diferite dimensiuni ale sistemului de învățământ (dezvoltarea infrastructurii, dezvoltarea învățământului profesional tehnic dual, dezvoltarea învățământului incluziv, asigurarea egalității de gen în educație etc.), finanțate de Banca Mondială, Uniunea Europeană, UNICEF, UNESCO, Parteneriatul Global pentru Educație (PGE), Guvernul României, Agenția Austriacă de Cooperare (ADA), Agenția Elvețiană de Cooperare și Dezvoltare (SDC), Ministerul Federal pentru Cooperare și Dezvoltare din Germania, UNFPA și de alte structuri internaționale.

Reieșind din aceste considerente dezvoltarea Cadrului Sectorial al Calificărilor are o perspectivă ascendentă, care va permite implementarea standardelor internaționale la nivel național.

V. Instrucțiuni pentru utilizarea CSC-Sănătate

5.1. Determinarea Nivelului Competențelor

SCS-Sănătate descrie nivelurile de calificare în sectorul sănătății prin utilizarea rezultatelor învățării, adică cunoștințe, abilități și competențe. SCS-Sănătate descrie în

¹ <https://en.unesco.org/sdgs>

² IEA "International Association for the Evaluation of Educational Achievement" – Asociația Internațională pentru Evaluarea Rezultatelor Educaționale – administrează două evaluări – TIMSS și PIRLS.

continuare Cadrul de calificări mai detaliat prin competențe specifice sectorului sănătății publice. Obiectivul principal al SCS-Sănătate este de a facilita atribuirea unui nivel CNC calificărilor deja existente în sectorul sănătății.

SCS-Sănătate se bazează pe ipoteza că calificările specifice sectorului se referă la:

1. Satisfacerea nevoilor comunității/ beneficiarilor/ grupurilor țintă prin respectarea subiectivității, principiilor etice și confidențialității datelor cu caracter personal.
2. Obținerea eficacității, eficienței, sustenabilității și responsabilității prin planificare și evaluare.
3. Urmărirea unei abordări multisectoriale și interdisciplinare prin cooperare și parteneriat.

SCS-Sănătate se bazează pe următoarele principii:

- ◆ la fiecare nivel succesiv, de la 4 la 8, cresc cerințele de cunoștințe, aptitudini, responsabilitate și autonomie, deci un nivel superior înseamnă o creștere a complexității activității și a responsabilității;
- ◆ cunoștințele, aptitudinile și responsabilitățile și autonomia de la un nivel mai mic sunt cuprinse automat în nivelurile superioare;
- ◆ descrierile rezultatelor învățării reprezintă un compromis între generalitate și specificitate;
- ◆ marcările individuale sunt indicate cu un simbol format din 5 elemente. Explicațiile lor sunt prezentate după cum urmează:
 - ✓ K – cunoștințe;
 - ✓ S – aptitudini;
 - ✓ RA – responsabilitate și autonomie;
 - ✓ A, B, C, D – aria ocupațională a determinantului sectorial
 - ✓ N – nivel CNC;
 - ✓ numere: 4, 5, 6, 7, 8 – număr de nivel CNC,

5.2. Dezvoltarea seturilor de competențe

În cadrul CSC-Sănătate competențele, în corespundere cu ariile stabile, sunt structurate în tabele, fapt ce facilitează accesul utilizatorilor la informația prezentată prin posibilitatea comparării și interpretării obiective a rezultatelor învățării la diverse nivele necesare în categoriile de cunoștințe, abilități, responsabilitate și autonomie pentru calificările descrise pe domeniul sănătate.

Asistentul medical este specialistul cu studii medicale postsecundare, de nivel 4 ISCED/CNC/EQF, care activează în instituțiile medico-sanitare publice, private și departamentale, acordă servicii de îngrijiri medicale individualizate orientate spre persoană în plan preventiv, reabilitativ, curativ, paliativ, în condiții de staționar, asistență medicală primară și comunitate, repartizate după responsabilitate autonomă, delegată, interdependentă și interdisciplinară. Calificarea *Asistent medical* corespunde Clasificatorului ocupațiilor din Republica Moldova (CORM 006-21), aprobat prin aprobat prin Hotărârea Guvernului Nr. 208 din 30.09.2021: Subgrupa majoră 32 Tehnicienii și asimilați în domeniul

sănătății, Grupa minoră 322, Personal medical pentru îngrijire, Grupa de bază 3221 Surori medicale, Codul ocupației 322101, Titlul ocupației *Asistent medical* (nivel mediu).

Programul de formare profesională 91210. *Medicină*, calificarea *Asistent medical* este racordat la: Nomenclatorul domeniilor de formare profesională al specialităților și calificărilor pentru învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar, încadrându-se în Domeniul general de studii - 9. Sănătate și asistență socială, Domeniul de educație - 91. Sănătate, Domeniul de formare profesională - 912. Medicină, Specialitatea 91210 Medicină, calificarea Asistent medical; Profilul ocupațional, validat prin ordinul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale nr. 964 din 17.08.2018; Directiva UE și a Consiliului European de recunoaștere a calificării profesionale (2013/55/UE din 20.11.2013); Ghidul EFN pentru implementarea Articolului 31 al Directivei 2013/55/UE; Direcțiile Strategice Europene pentru fortificarea nursing-ului și moșitului în vederea realizării Obiectivelor Strategiei Sănătate-2020.

Programul de formare profesională 91210. *Medicină*, calificarea *Asistent medical* corespunde nivelului de calificare 4 CNC, are misiunea de a realiza un proces de formare profesională inițială axat pe formare de competențe, în corespundere cu cerințele naționale din domeniul medicinei, având ca finalitate lansarea pe piața muncii a specialiștilor competenți și competitivi, capabili să răspundă la provocările timpului, care vor manifesta profesionalism, calități etico-morale și perseverență în asigurarea serviciilor de asistență medicală. Calificarea *Asistent medical*, obținută în cadrul programului de studii, este relevantă pe piața muncii pentru nivelul 4 ISCED, permite specialistului să activeze atât în cadrul echipei multidisciplinare, cât și să coordoneze o echipa medicală, asigurând asistența medicală, inclusiv educația pentru sănătate a indivizilor și a grupurilor mici în cadrul instituțiilor sanitare sau în cadrul colectivităților.

Asistentul medical este responsabil de planificarea, realizarea și evaluarea îngrijirilor medicale acordate pacienților, supravegherea altor lucrători de îngrijire din sistemul sănătății, activând în mod autonom sau delegat în cadrul echipei multidisciplinare cu medici și alte persoane în aplicarea practică a măsurilor de îngrijire și curative, de diagnosticare, preventive, reabilitative și paliative, realizând următoarele sarcini:

- ◆ planificarea, organizarea și punerea în aplicare a îngrijirilor orientate spre pacient în baza cunoștințelor și competențelor dobândite cu asigurarea calității îngrijirilor, consilierii și sprijinului pacientului și a membrilor familiei lui;
- ◆ identificarea situațiilor de îngrijire și stabilirea în mod independent a asistenței medicale necesare în baza cunoștințelor teoretice științific argumentate;
- ◆ participarea în diagnosticarea medicală și tratament;
- ◆ selectarea, implementarea și evaluarea îngrijirilor;
- ◆ inițierea, în mod independent, a măsurilor imediate pentru menținerea în viață și aplicarea măsurilor în situații excepționale sau de catastrofă conform Protocoalelor Clinice Naționale, documentelor normative;
- ◆ colaborarea și comunicarea profesională eficientă cu reprezentanții altor profesii din domeniul sănătății;

- ♦ autoinstruirea și educația profesională continuă, promovarea imaginii pozitive și a dezvoltării profesiei de asistent medical în contextul social;
- ♦ aplicarea principiilor de îngrijire în baza criteriilor ce țin de cadrul juridic, economic și ecologic.

Moașa este specialistul cu studii medicale postsecundare nonterțiare de nivel 5 ISCED/CNC/EQF, cu formare specială în domeniul obstetricii și ginecologiei, care deține competențe în supravegherea, îngrijirea și consilierea femeilor în timpul sarcinii, nașterii și în perioada postnatală, acordă asistență medicală în sarcina și nașterea fiziologică, asigură îngrijirea femeilor cu afecțiuni ginecologice, evaluează și promovează sănătatea reproductivă în comunitate.

Calificarea *Moașa* obținută în cadrul domeniului este relevantă pe piața muncii la nivelul V ISCED și permite specialistului să activeze în calitate de *moașă*, asigurând solicitările sistemului de sănătate din țară.

Calificarea *Moașa* corespunde Clasificatorului ocupațiilor din Republica Moldova (CORM 006-21), aprobat prin Hotărârea Guvernului Nr. 208 din 30.09.2021: Subgrupa majoră 32 Tehnicienii și asimilați în domeniul sănătății, Grupa minoră 322, Personal medical pentru îngrijire, Grupa de bază 3222 Asistenți puericultori/asistente puericultoare, Codul ocupației 322202, Titlul ocupației *Moașă* (studii profesional-tehnice).

Programul de formare profesională 91310. *Obstetrică*, calificarea *Moașă* este racordat la: Nomenclatorul domeniilor de formare profesională al specialităților și calificărilor pentru învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar, încadrându-se în Domeniul general de studii - 9. Sănătate și asistență socială, Domeniul de educație - 91. Sănătate, Domeniul de formare profesională - 913. Îngrijirea bolnavilor și obstetrică, Specialitatea 91320 Obstetrică, calificarea *Moașă*; Directiva UE și a Consiliului European de recunoaștere a calificării profesionale (2013/55/UE din 20.11.2013); Ghidul EFN pentru implementarea Articolului 31 al Directivei 2013/55/UE; Direcțiile Strategice Europene pentru fortificarea nursing-ului și moșitului în vederea realizării Obiectivelor Strategiei Sănătate-2020.

Programul de formare profesională 91310. *Obstetrică*, calificarea *Moașă* corespunde nivelului de calificare 5 conform CNCRM, are misiunea de a realiza un proces de formare profesională inițială axat pe formare de competențe, în corespundere cu cerințele naționale din domeniul medicinei, având ca finalitate lansarea pe piața muncii a specialiștilor competenți și competitivi, capabili să răspundă la provocările timpului, care vor manifesta profesionalism, calități etico-morale și perseverență în asigurarea serviciilor în domeniul obstetricii și ginecologiei.

Programul de formare profesională *Moașă* reflectă prevederile documentelor europene cu privire la formarea moașelor și asigură încadrarea lor în instituțiile medico-sanitare publice și private, de tip staționar (spitale de nivel primar, secundar, terțiar) și de tip ambulator (asociații medico-teritoriale, centre medicilor de familie, oficii a medicului de familie, centre de sănătate), care prestează servicii medicale curative, diagnostice și profilactice în domeniul obstetricii și ginecologiei.

Calificarea *Moașă*, obținută în cadrul programului de studii, este relevantă pe piața muncii pentru nivelul V ISCED, permite specialistului să activeze atât în cadrul echipei multidisciplinare, cât și să coordoneze o echipa medicală, asigurând îngrijirea și consilierea femeilor în timpul sarcinii, nașterii și în perioada postnatală, asistența medicală în sarcină și nașterea fiziologică, îngrijirea femeilor cu afecțiuni ginecologice, evaluarea și promovarea sănătății reproductive în comunitate.

Moașa prestează servicii de îngrijiri medicale, realizând următoarele sarcini:

- ◆ recunoașterea și evaluarea situațiilor de îngrijire a gravidelor, parturientelor, lăuzelor, bolnavelor cu afecțiuni ginecologice conform patologiei și nevoilor de sănătate;
- ◆ asistarea nașterii fiziologice;
- ◆ participarea în diagnosticarea medicală și tratament;
- ◆ acordarea asistenței medicale de urgență în diverse stări patologice conform Protocoalelor Clinice Naționale;
- ◆ comunicarea, consilierea și susținerea pacienților în problemele relevante de sănătate și sociale;
- ◆ aplicarea principiilor de îngrijire în baza criteriilor de țin de cadrul juridic, economic și ecologic;
- ◆ aplicarea îngrijirilor orientate spre pacientă;
- ◆ activitatea în parteneriat, în grup și în echipă;
- ◆ autoinstruirea și educația profesională continuă în depășirea provocărilor profesionale;
- ◆ promovarea imaginii pozitive și a dezvoltării profesiei de moașă în contextul social.

Specialitatea **Asistență medicală generală** corespunde Cadrului European al Calificărilor din învățământul superior, de nivel 6 ISCED/CNC/EQF/1QF-EHEA și este inclusă în Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al specialităților în învățământ superior, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 412/2024. Programul de formare profesională se încadrează în Domeniul general de studii – 091 Sănătate, Domeniul de formare profesională – 0913 Asistență medicală și moașe; Programul de studii 0913.1 Asistență medicală generală, titlul obținut – **Asistent medical generalist licențiat**.

Calificarea asistent medical generalist licențiat este relevantă pe piața muncii pentru nivelul 6 CNCRM, conform Cadrului național al calificărilor din Republica Moldova aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova 1016/2017 și vine în concordanță cu Clasificatorul ocupațiilor din Republica Moldova. Programul de studiu de licență este relevant atât pentru sănătatea publică, cât și pentru dezvoltarea economiei naționale. Asistentul medical generalist licențiat este o persoană care a finalizat un program de educație generală de asistență medicală, autorizat de organul competent. Învățământul de bază de îngrijire medicală oferă un fondal extins și solid în domeniul științelor comportamentale, asistență medicală pentru practica generală și avansată, pentru rolul de conducător și pentru educația post-primară de specialitate.

Învățământul de formare profesională în domeniul **Asistență medicală generală** are **misiunea** de a pregăti specialiști cu studii superioare pentru asistența medicală primară, spitalicească și urgențe medicale. Domeniul este orientat spre:

- ◆ promovarea și menținerea sănătății;
- ◆ acordarea îngrijirilor generale de sănătate;
- ◆ identificarea în condiții de eficiență și eficacitate a necesităților de îngrijiri generale de sănătate;
- ◆ administrarea tratamentelor conform prescripțiilor medicului, inclusiv independent, în stări de urgență;
- ◆ realizarea activităților de profilaxie și de educație pentru sănătate;
- ◆ organizarea și furnizarea serviciilor de formare profesională.

Asistentul medical generalist licențiat prestează servicii de îngrijiri medicale, realizând următoarele sarcini:

- ◆ Dobândirea de cunoștințe și know-how independent prin procesul de învățare formal și informal. Cunoașterea adecvată a științelor ce stau la baza îngrijirilor generale, dobândirea de cunoștințe suficiente despre structura organismului, funcțiile fiziologice și comportamentul organismului uman în diverse stări fiziologice și patologice, cât și a relațiilor existente între starea de sănătate, mediul fizic și cel social.
- ◆ Promovarea unui stil de viață sănătos, aplicarea măsurilor de prevenție și auto-îngrijire, promovarea sănătății, consolidarea comportamentelor și respectarea planului terapeutic. Protecția sănătății și stării de bine ai indivizilor și grupurilor de care se îngrijește. Promovarea și dezvoltarea îngrijirilor nursing pe termen lung, în cazuri de co-morbiditate și în situații de dependență cu scopul de a menține autonomia personală a indivizilor și relația acestora cu mediul înconjurător în fiecare moment al procesului de sănătate /boală.
- ◆ Dobândirea în timpul pregătirii a experienței clinice adecvate, pentru efectuarea diverselor manopere practice și procedee pentru realizarea activităților profesionale specifice specialității de asistență medicală generală pe baza cunoștințelor din științele fundamentale.
- ◆ Asigurarea îngrijirilor profesionale indivizilor, familiilor și grupurilor, luând în considerare dezvoltările cunoașterii științifice, precum și cerințele de calitate și siguranță stabilite în conformitate cu reglementările legale și profesionale de conduită. Evaluarea, diagnosticarea, planificarea și implementare îngrijirilor nursing individualizate orientate pe rezultatele stării de sănătate. Aprecierea rezultatelor îngrijirilor, prin intermediul instrucțiunilor care descriu procesele pentru diagnosticare, tratament și îngrijire, făcând recomandări pentru îngrijirile necesare. Implementarea principiilor teoretice și metodologice nursing, bazându-se pe intervențiile nursing realizate în funcție de dovezile științifice și resursele disponibile.
- ◆ Aplicarea abilităților de gândire critică și sistematizată în scopul rezolvării problemelor și luării deciziilor nursing în contextul profesional al îngrijirii. Analizarea și identificarea prealabilă a problemelor, facilitând găsirea celei mai bune soluții pentru pacient, familie și comunitate, atingerea obiectivelor, îmbunătățind rezultatele și păstrarea calitatea muncii desfășurate;
- ◆ Autoevaluarea obiectivă a nevoii de formare profesională continuă în scopul prestării serviciilor de calitate și al adaptării la dinamica cerințelor politicilor în sănătate și pentru

dezvoltarea personală și profesională. Motivarea pentru atingerea obiectivelor și îndeplinirea sarcinilor. Capacitatea de a vedea, de a înțelege și de a cunoaște.

Specialistul licențiat în optometrie este absolventul instituției de învățământ medical superior de nivel 6 ISCED/CNC/EQF/1QF-EHEA, care deține competențe în identificarea în faza inițială a primelor aspecte ale viciilor de vedere, evaluarea și corecția acestora, fiind un factor de interfață cu medicul oftalmolog.

Licențiatul în optometrie își desfășoară activitatea în cabinete, laboratoare specializate în optometrie ca activitate independentă, sau în cadrul unei clinici de oftalmologie sau multidisciplinară. Acest specialist în exercitarea ocupației poate să dea sfaturi prin care să permită prevenirea tulburărilor vizuale și să promoveze mijloacele de asigurare a unei vederi bune. La rezolvarea unei probleme oculare sau vizuale participă medicul oftalmolog, optometrismul, tehnicianul optician.

Calificarea profesională în Optometrie este similară cu practica de formare a specialiștilor în spațiul european:

- ♦ Standardul European Skills/Competences, qualifications and Occupations (ESCO) include: 2 Professionals; 22 Health professionals; 226 Other health professionals; **2267 Optometrists and ophthalmic opticians optometrist;**
- ♦ Nomenclatorul domeniilor și al specializărilor/programelor de studii universitare din România ([HG nr. 158/2018](#)) prevede *Domeniul fundamental* 20 Științe ingineresti; *Ramura de știință* 10 inginerie civilă; *Domeniul de licență* Științe ingineresti; *Specializarea* Optometrie;
- ♦ [Optometrists](#): Occupational Outlook Handbook: U.S. Bureau of Labor.

Licențiatul în optometrie prestează servicii de îngrijiri medicale, realizând următoarele sarcini:

- ♦ Analiza cererii și ofertei cu rame; asigurarea conformității executării bugetului aprobat; comunicarea cu pacienții și instruirea acestora despre folosirea ramelor, lentilelor de contact; aplicarea procedurii de responsabilizare a tuturor angajaților pentru respectarea principiilor bunei guvernări.
- ♦ Colectarea anamnezei stării și comportamentului aparatului vizual; realizarea inspecției structurilor oculare și comportamentului vizual; inspectarea structurilor oculare și comportamentul vizual.
- ♦ Stabilirea acceptabilității beneficiarului la adaptarea lentilei de contact; stabilirea tipului lentilelor de contact individuale; recomandarea soluțiilor necesare pentru îngrijirea lentilelor de contact; instruirea persoanelor în aplicarea lentilelor de contact și îngrijirea acestora.
- ♦ Testarea câmpului vizual prin metoda campimetriei sau perimetriei pentru diagnosticarea și urmărirea evoluției afecțiunilor oculare, neurologice, etc. Aprecierea lărgimii câmpului vizual și detectarea deficiențelor de percepție a obiectelor din câmpul vizual. Interpretarea rezultatelor obținute în contextul datelor clinice.
- ♦ Evaluarea necesității examinării detaliate a globului ocular prin Biomicroscopie, Tonometrie, Oftalmoscopie directă și indirectă, gonioscopie, testul de colorare cu fluoresceina, testul Schirmer, etc) OCT, Topografie corneana, USG oculara.

- ◆ Determinarea valorilor pragului de vizibilitate la diferite intervale de timp de adaptare; determinarea rezistenței și performanței vizuale la orbire luminoasă; cronometrarea timpului necesar pentru recuperarea performanțelor vizuale.
- ◆ Determinarea anomaliilor de vedere a culorilor cu ajutorul planșelor pseudoizocromatice; îndeplinirea fișelor și analizarea rezultatelor.
- ◆ Colectarea anamnezei; examinarea analizatorului vizual; evaluarea cauzei deficienței de vedere slabă; stabilirea necesității tratamentului optic; determinarea mijloacelor optice și dispozitivelor de ajutor vizual pentru slab-văzători.
- ◆ Determinarea cauzei dereglării vederii binoculare și dereglărilor acomodatiei oculare; efectuarea examenului ortoptic (evaluarea vederii binoculare, evaluarea amplitudinii fuzionale, evaluarea motilității oculare, evaluarea amplitudinii acomodative, etc.); determinarea diagnosticul diferențial pentru fiecare problemă specifică de vedere binoculară; determinarea tratamentului ortoptic necesar pentru ameliorarea dereglărilor depistate ale vederii binoculare și acomodatiei oculare instrumental și prin antrenament.
- ◆ Realizarea studiului antropometric al pacientului; determinarea distanței interpupilară; examinarea formei, dimensiunii capului, nasului, urechilor, aspectului pacientului; ajustarea ramei pe cap, poziționarea lentilelor; prelucrarea lentilelor pentru montarea în ramă; fixează lentilele în ramă și controlează ochelarii montați.
- ◆ Organizarea și informarea populația privind vederea și problemele ei; organizează difuzarea materialelor informative; participă la pregătirea acțiunilor de examinare preventivă.

Profilul programul de studii de licență **Sănătate publică** se înscrie în domeniul fundamental al științei, culturii și tehnicii 09 SĂNĂTATE, domeniul general de studii 091 SĂNĂTATE, domeniului de formare profesională 0910 Sănătate publică și corespunde nivelului calificării – 6 ISCED/CNC/EQF/1QF-EHEA. Învățământul în domeniul de formare profesională Sănătate publică are scopul de a forma cunoștințe, competențe și abilități, care vor servi la pregătirea de specialiști calificați în specialitatea sănătate publică.

Specialistul licențiat în Sănătate publică prestează servicii, realizând următoarele sarcini:

- ◆ Cunoașterea științelor ce stau la baza structurii și funcțiilor organismului uman în diverse stări. Cunoașterea adecvată a științelor despre structura organismului, funcțiile fiziologice și comportamentului organismului uman în diverse stări fiziologice și patologice și a relațiilor existente între starea de sănătate, mediul fizic și cel social.
- ◆ Planificarea și efectuarea controalelor de stat în scopul verificării respectării legislației sanitare. Planifică activitatea în domeniul controlului de stat în sănătate publică. Aplică și evaluează listele de verificare în domeniul siguranței și securității în cadrul activităților legate de substanțe chimice, factori fizici și radiologiei periculoși sau potențial periculoși, sănătății ocupaționale, igienei colectivităților din instituțiile de învățământ;;
- ◆ Evaluarea sănătății populației și a determinantelor ei. Descrierea factorilor de risc din mediu (factorii fizici, chimici, radiologici și biologici) sociali, economici, politici și modul de transmitere a maladiilor infecțioase și cronice, acțiunea asupra individului și

populației. Enumeră cauzele principale a morbidității și mortalității în rândul populației locale, regionale și globale;

- ◆ Organizarea și realizarea promovării sănătății, protecției sănătății și prevenirii bolilor. Organizează, implementează instruirii igienice, promovează modulul sănătos de viață și monitorizează măsuri de prevenție în controlul bolilor netransmisibile. Monitorizează statul nutrițional și consumul de produse din instituțiile de copii și adolescenți, sănătatea mediului și factorilor de risc din mediul ambiant; Efectuează supravegherea sanitară preventivă în domeniul sănătății mediului și sănătatea ocupațională, factorii de risc de la locul de muncă;;
- ◆ Cunoașterea și implementarea politicilor de sănătate, economiei și managementului în sănătate publică. Recunoaște impactul politicilor, legilor aplicate în sănătatea populației. Cunoaște structura organizațională a sistemului de sănătate, finanțarea. Detectează și evaluează condițiile sociale, economice și politice, care influențează și afectează viața și dezvoltarea unui organism sau a unei populații. Determină factorii economici care ar putea duce la modificări în sănătatea populației. Evaluează structura populației, indicii morbidității și mortalității.
- ◆ Abordarea de tip integrat a conținutului învățării. Autoevaluarea obiectivă a nevoii de formare profesională continuă în scopul prestării serviciilor de calitate și al adaptării la dinamica cerințelor politicilor în sănătate și pentru dezvoltarea personală și profesională. Asigură întreținerea nivelului înalt de competențe profesionale pe parcursul întregii perioade de activitate.

Profilul programului de studii superioare de licență 0914.1 ***Tehnologii în radiologie și imagistică*** se înscrie în domeniul fundamental al științei, culturii și tehnicii „09 SĂNĂTATE”, domeniul general de studii 091 SĂNĂTATE, domeniul de formare profesională 0914 Diagnostic medical și tehnologii de tratament și corespunde nivelului calificării – 6 ISCED/ CNC/ EQF/1QF-EHEA.

Procesul educațional la programul 0914.1 Tehnologii în radiologie și imagistica are scopul de a forma cunoștințe, competențe și abilități, care vor servi la pregătirea de specialiști calificați în tehnologii radiologice și imagistice pentru sistemul de sănătate și acordarea asistenței medicale primare, spitalicești și comunitare. Absolvenții sunt solicitați pe piața forței de muncă deoarece licențiatul în diagnostic medical și tehnologii de tratament este un profesionist specializat, care folosește tehnologii adecvate în vederea producerii imaginilor medicale. Responsabilitățile tehnicianului în radiologie și imagistică includ explicarea procedurilor beneficiarilor, poziționarea pacienților și a echipamentului, efectuarea examinărilor, dezvoltarea filmului și procesarea datelor digitale, întreținerea și operarea echipamentului radiologic și imagistic specializat. Licențiați în diagnostic medical și tehnologii de tratament sunt responsabili pentru pregătirea și performanța examinărilor radiologice și imagistice sigure și precise și post-procesare, folosind o gamă largă de echipamente și tehnici sofisticate cu sau fără raze X. Specialiștii sunt inclusiv responsabili de: siguranța pacienților și prevenirea expunerii inutile la radiații; realizarea educației în domeniul sănătății și participarea pe deplin în calitate de membru al echipei de sănătate.

Specialistul licențiat în Tehnologii de radiologie și imagistică prestează servicii de îngrijiri medicale, realizând următoarele sarcini:

- ◆ Cunoașterea științelor ce stau la baza îngrijirilor generale. Obținerea de cunoștințe și know-how independent prin procesul de învățare formal și informal. Cunoașterea adecvată a științelor ce stau la baza îngrijirilor generale, dobândirea de cunoștințe suficiente despre structura organismului, funcțiile fiziologice și comportamentul organismului uman în diverse stări fiziologice și patologice, cât și a relațiilor existente între starea de sănătate, mediul fizic și cel social.
- ◆ Asigurarea pregătirii pacienților în vederea examinărilor radiologice, imagistice de medicină nucleară și radioterapie. Dobândirea experienței clinice adecvate pentru efectuarea diverselor manopere practice și procedee în vederea realizării examinărilor; planificarea, coordonarea, efectuarea și evaluarea activităților de realizare a radioprotecției pacientului.
- ◆ Realizarea examinărilor pe aparatele de radiologie și imagistică. Descrierea tehnicilor și metodelor, a parametrilor optimi de realizare a examinărilor radiologice și imagistice; explicarea și interpretarea tehnicilor radiologice și imagistice în vederea alegerii unei strategii de examinare adaptate fiecărui pacient la indicația medicului; analiza calității imaginii executate.
- ◆ Asigurarea condițiilor tehnice. Pregătirea pacienților, asigurarea materialelor și a condițiilor tehnice în vederea efectuării de către medic a protocoalelor standardizate sau adaptate unor situații speciale pentru investigații radiologice și imagistice, inclusiv realizarea de mamografii și protocoale de radioterapie, precum și executarea autonomă a acestora în situații speciale.
- ◆ Gestionarea sistemelor informaționale, a bazelor de date și prelucrarea imaginilor cu aplicarea legislației în vigoare. Abilitatea de a utiliza softurile de specialitate, de a procesa imaginile radiologice, de a prelucra informațiile, de a interacționa printr-o varietate de dispozitive/ aplicații digitale cu membrii echipei interdisciplinare și de a utiliza adecvat conținutul informațiilor conform legislației în vigoare.
- ◆ Manifestarea de leadership în cadrul activității practice. Asigurarea desfășurării eficiente și implicarea responsabilă în activitățile de organizare a muncii în echipă. Motivarea pentru atingerea obiectivelor și îndeplinirea sarcinilor. Realizarea evaluării la locul de muncă, inclusiv posibilitatea de a oferi feedback constructiv. Aplicarea de tehnici de relaționare și de muncă eficientă în cadrul echipei și cu beneficiarii serviciilor. Identificarea obiectivelor de realizat, a resurselor disponibile, condițiilor de finalizare, etapelor de lucru, termenelor de realizare aferente.
- ◆ Luarea deciziilor. Integrarea abilităților de gândire critică și sistematizată în scopul rezolvării problemelor, identificarea celei mai bune soluții pentru pacient, familie și comunitate, pentru atingerea obiectivelor și îmbunătățirea rezultatelor. Analiza calității asistenței acordate pentru îmbunătățirea practicii profesionale de licențiat în diagnostic medical și tehnologii de tratament.

Profilul programului de studii superioare de licență **0915.1 Fiziokinetoterapie și reabilitare** se înscrie în domeniul fundamental al științei, culturii și tehnicii **09 SĂNĂTATE**,

domeniul general de studii 091 SĂNĂTATE, domeniul de formare profesională 0915 Terapie și reabilitare și corespunde nivelului calificării – 6 ISCED/ CNC.

Procesul educațional la programul 0915.1 Fiziokinetoterapie și reabilitare are scopul de a forma cunoștințe, competențe și abilități, care vor servi la pregătirea de specialiști calificați în fiziokinetoterapie și reabilitare pentru asistența medicală primară, spitalicească și comunitară. Absolvenții sunt solicitați pe piața forței de muncă pentru oferirea serviciilor de asistență terapeutică din domeniul recuperării, al reabilitării fizice și funcționale, care să fie capabili să asigure servicii de prevenție și tratament prin terapii specifice atât pentru populația sănătoasă, cât și celei afectate de patologii multiple, simple sau asociate.

Specialistul licențiat în Fiziokinetoterapie și reabilitare prestează servicii de îngrijiri medicale, realizând următoarele sarcini:

- ◆ Cunoașterea adecvată a științelor ce stau la baza fiziokinetoterapiei și reabilitării, obținerea de cunoștințe suficiente despre structura organismului, funcțiile fiziologice și comportamentul organismului uman în diverse stări fiziologice și patologice, cât și a relațiilor existente între starea de sănătate, mediul fizic și cel social.
- ◆ Promovarea sănătății, efectuarea activităților de profilaxie și educație pentru sănătate. Promovarea unui stil de viață sănătos, aplicarea măsurilor de prevenție și auto-îngrijire, promovarea sănătății, consolidarea comportamentelor și respectarea planului terapeutic. Protecția sănătății și stării de bine ale persoanelor și grupurilor în care aplică tratamentul fiziokinetoterapic și reabilitarea medicală.
- ◆ Realizarea procedurilor clinice. Efectuarea diverselor manopere practice fiziokinetice și procedee pentru realizarea activităților profesionale specifice specialității de terapie și reabilitare. Implementarea programelor de reabilitare pe termen lung în scopul de a menține autonomia personală a indivizilor, a preveni sau a diminua dizabilitatea și a facilita integrarea socială a acestora.
- ◆ Asistarea fiziokinetoterapeutică. Evaluarea, diagnosticarea, planificarea și implementarea asistării fiziokinetoterapeutice individualizate orientate pe rezultatele diminuării deficitului funcțional. Asigurarea asistării fiziokinetoterapeutice profesionale indivizilor, familiilor și grupurilor, respectând standardele de calitate în conformitate cu reglementările legale și profesionale de conduită. Aprecierea rezultatelor programelor realizate și efectuarea recomandărilor de optimizare a acestora.
- ◆ Luarea deciziilor. Integrarea abilităților de gândire critică și sistematizată în scopul rezolvării problemelor și luării deciziilor de terapie și reabilitare a pacienților în contextul profesional. Analiza prealabilă a problemelor, facilitând identificarea celei mai bune soluții pentru pacient, familie și comunitate, pentru atingerea obiectivelor trasate.
- ◆ Dezvoltare și leadership. Autoevaluarea obiectivă a necesității de formare profesională continuă în scopul prestării serviciilor de calitate. Adaptarea la dinamica cerințelor politicilor în sănătate, dezvoltarea personală și profesională și motivarea pentru atingerea obiectivelor și îndeplinirea sarcinilor.

Conform Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților în învățământ superior aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 412/2024, programul de formare profesională se încadrează în Domeniul general de studii – 091

Sănătate, Domeniul de formare profesională – 0912. Medicină; Programul de studii – 0912.1 **Medicină**, titlul obținut – *Medic*.

Calificarea medic este relevantă pe piața muncii pentru nivelul 7 ISCED/CNC/EQF/2QF-EHEA, conform Cadrului național al calificărilor din Republica Moldova aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova 330/2023 și vine în concordanță cu Clasificatorul ocupațiilor din Republica Moldova. Baza legislativă asigură specialistului dreptul de a diagnostica, trata și preveni bolile, infecțiile și alte deficiențe fizice și mintale umane, prin aplicarea principiilor și procedurilor medicinei moderne.

După finalizarea celor 6 ani de studii *Medicul* va avea următoarele competențe relevante calificării:

- ◆ Executarea responsabilă a sarcinilor profesionale cu aplicarea valorilor și normelor eticii profesionale, precum și prevederilor legislației în vigoare.
- ◆ Cunoașterea adecvată a științelor despre structura organismului, funcțiile fiziologice și comportamentul organismului uman în diverse stări fiziologice și patologice, cât și a relațiilor existente între starea de sănătate, mediul fizic și cel social.
- ◆ Rezolvarea situațiilor clinice prin elaborarea planului de diagnostic, tratament și reabilitare în diverse situații patologice și selectarea procedeeleor terapeutice adecvate pentru acestea, inclusiv acordarea asistenței medicale de urgență.
- ◆ Promovarea unui stil de viață sănătos, aplicarea măsurilor de prevenție și auto-îngrijire.
- ◆ Integrarea interdisciplinară a activității medicului în echipă cu utilizarea eficientă a tuturor resurselor.
- ◆ Efectuarea cercetărilor științifice în domeniul sănătății și în alte ramuri ale științei.
- ◆ Promovarea și asigurarea prestigiului profesiei de medic și ridicarea nivelului profesional.
- ◆ Realizarea activității pedagogice și metodico-didactice în cadrul instituțiilor de învățământ superior și profesional tehnice în domeniul sănătății.

Programul de studii 0916.1 **Farmacie**, domeniul general de studii 091 Sănătate și domeniul de formare profesională 0916 Farmacie, este unul multidisciplinar, obiectul de studiu al căruia este medicamentul și activitatea farmaceutică în toate aspectele manifestate pe parcursul întregii perioade de existență și de circulație a medicamentului: elaborare, standardizare, păstrare, eliberare, informare, consum.

Calificarea *farmacist* este relevantă pe piața muncii pentru nivelul 7 ISCED/CNC/EQF/2QF-EHEA, misiunea programului de studiu constă în realizarea activităților educaționale și de cercetare de performanță în domeniul farmaceutic, care să susțină excelența în pregătirea și perfecționarea farmaciștilor în conformitate cu standardele internaționale de calitate bazate pe valori naționale.

După finalizarea celor 5 ani de studii *Farmacistul* va avea următoarele competențe relevante calificării:

- ◆ Cunoașterea bazelor teoretice ale disciplinelor incluse în curriculumul facultății, a principiilor generale în elaborarea, analiza și înregistrarea produselor farmaceutice și parafarmaceutice; cunoașterea principiilor generale de organizarea și funcționare a

instituțiilor farmaceutice cu diferite forme juridice de activitate; cunoașterea cadrului legislativ în domeniul farmaciei; cunoașterea drepturilor și a obligațiilor farmacistului.

- ◆ pronosticarea indicilor economici de bază ai farmaciei: realizările, stocuri de preparate farmaceutice; cheltuieli de circulație; beneficiu; evaluarea tendințelor de dezvoltare a asistenței populației cu medicamente; efectuarea diverselor manopere practice legate de prepararea, analiza și standardizarea medicamentelor de origine sintetică și fitopreparate; cunoașterea medicamentului prin prisma acțiunii, indicațiilor, contraindicațiilor, efectelor adverse, a modului de administrare și a interacțiunilor acestora; aplicarea în practică a acțiunilor de consiliere a pacienților și asistență farmaceutică.
- ◆ proiectarea activității practice în sistemul farmaceutic în funcție de diversitatea rolurilor profesionale; utilizarea și adaptarea cunoștințelor teoretice din domeniul farmaciei la situațiile activității practice; eficientizarea activității profesionale prin introducerea elementelor inovatorii din domeniul farmaceuticii; aplicarea cerințelor actelor normative din domeniul farmaciei în activitatea practică; posedarea calculatorului ca instrument de lucru în activitatea farmaceutică teoretică și practică; stabilirea corelației dintre componentele procesului activității farmaceutice și a sistemului de asistență medicală a populației; eficientizarea continuă a activității farmaceutice prin introducerea inovațiilor și implementarea invențiilor în domeniu.
- ◆ diagnosticarea particularităților și culturii organizaționale a instituției din sistemul farmaceutic, unde î-și desfășoară activitatea specialistul; proiectarea și coordonarea activității farmaceutice în diverse instituții: farmacii de tip deschis de stat sau particulare; farmacii de spital; depozite farmaceutice; fabrici de medicamente, laboratoare pentru controlul calității și certificarea medicamentelor etc.; încadrarea activă a specialistului în procesul realizării misiunii instituției farmaceutice; demonstrarea capacității de a lua decizii orientate spre perfecționarea sistemului farmaceutic.
- ◆ determinarea criteriilor de evaluare a eficacității sistemului farmaceutic și de activitate personală în funcție de condițiile reale și în context social concret; determinarea modalităților de dirijare a activității farmaceutice în baza rezultatelor evaluării; identificarea problemelor de cercetare în domeniul farmaciei; cunoașterea metodologiei cercetării științifice în activitatea practică de farmacist sau conducător al unității farmaceutice.
- ◆ adoptarea mesajelor la diverse medii socio-culturale, inclusiv prin comunicarea în mai multe limbi străine; utilizarea capacităților de rezolvare a problemelor de situație în activitatea farmaceutică prin colaborare cu medicii; promovarea principiilor de toleranță și compasiune față de pacienți; utilizarea tehnologiilor informaționale (și a computerului) în activitatea farmaceutică;
- ◆ promovarea raționamentului logic, a aplicabilității practice, a evaluării și autoevaluării în luarea deciziilor; respectarea normelor de etică și deontologie farmaceutică la prepararea, analiza, transportarea și eliberarea remediilor medicamentoase populației și instituțiilor medicale.

- ◆ identificarea necesităților de formare profesională în funcție de evoluția sistemului farmaceutic; determinarea priorităților în formarea profesională continuă a farmacistului; aprecierea schimbărilor parvenite în sistemul farmaceutic drept condiție a funcționalității lui.
- ◆ realizarea activităților și exercitarea rolurilor specifice muncii în echipă. Promovarea spiritului de inițiativă, dialogului, cooperării, atitudinii pozitive și respectului față de ceilalți, a empatiei, altruismului și îmbunătățirea continuă a propriei activități.

Programul de studii 0911.1 **Stomatologie**, domeniul general de studii 091 Sănătate și domeniul de formare profesională 0911 Stomatologie, pregătește medici stomatologi, care sunt capabili să furnizeze servicii stomatologice la toate nivelele de asistență medicală, să ofere populației servicii de consult medical centrat pe pacient la cel mai înalt standard de calitate; să identifice și să răspundă la întrebările fundamentale cu privire la mecanismele patogenetice, prevenirea și tratarea bolilor, aplicând principiile medicinei bazată pe dovezi.

Calificarea medic stomatolog este relevantă pe piața muncii pentru nivelul 7 ISCED/CNC/EQF/ 2QF-EHEA. După finalizarea celor 5 ani de studii *Medicul stomatolog* va avea următoarele competențe relevante calificării:

- ◆ Dobândirea în timpul pregătirii a noțiunilor complete despre structurile și funcțiile dinților, alte componente ale aparatului dento-maxilar și interrelația acestora cu starea generală de sănătate și bunăstare fizică și psihică a pacientului;
- ◆ Cunoașterea și aprofundarea cunoștințelor despre patologia specifică a aparatului dento-maxilar, despre interrelația dintre patologia aparatului dento-maxilar și afecțiunile sistemice;
- ◆ Dobândirea de cunoștințe teoretice despre metodele de tratament ce pot fi aplicate în patologia aparatului dento-maxilar;
- ◆ Dobândirea de cunoștințe referitoare la managementul pacientului cu afecțiuni oro-dentare, managementul cabinetului de medicină dentară, bioetică și deontologie în stomatologie;
- ◆ Dobândirea de abilități practice pentru manoperele terapeutice necesare executării tratamentelor de specialitate conform competențelor absolventului facultății de stomatologie;
- ◆ Dobândirea de abilități de comunicare în vederea colaborării cu pacientul și a lucrului în echipă cu personalul cabinetului.
- ◆ Dobândirea de competențe privind utilizarea eficientă a resurselor informaționale și a resurselor de comunicare și formare profesională asistată (portaluri de internet, baze de date, cursuri on-line).
- ◆ Executarea responsabilă a sarcinilor profesionale cu aplicarea valorilor și normelor eticii profesionale, precum și prevederilor legislației în vigoare.
- ◆ Cunoașterea adecvată a științelor despre structura organismului, funcțiile fiziologice și comportamentul organismului uman în diverse stări fiziologice și patologice, cât și a relațiilor existente între starea de sănătate, mediul fizic și cel social.
- ◆ Rezolvarea situațiilor clinice prin elaborarea planului de diagnostic, tratament și reabilitare în diverse situații patologice și selectarea procedeele terapeutice adecvate pentru acestea, inclusiv acordarea asistenței medicale de urgență.

- ◆ Promovarea unui stil de viață sănătos, aplicarea măsurilor de prevenție și auto-îngrijire.
- ◆ Integrarea interdisciplinară a activității medicului în echipă cu utilizarea eficientă a tuturor resurselor.
- ◆ Efectuarea cercetărilor științifice în domeniul sănătății și în alte ramuri ale științei.
- ◆ Promovarea și asigurarea prestigiului profesiei de medic și ridicarea nivelului profesional.
- ◆ Realizarea activității pedagogice și metodicodidactice în cadrul instituțiilor de învățământ superior și profesional tehnice în domeniul sănătății.
- ◆ Dobândirea în timpul pregătirii a cunoștințelor adecvate despre structurile, funcțiile și comportamentul ființei umane sănătoase și bolnave și a raportului dintre starea de sănătate și mediul fizic și social, în măsura în care au relație cu medicina dentară;

Prin programele de studii superioare de doctorat pe domeniul **Sănătate**, de nivelul 8 ISCED/CNC/EQF/ 3QF-EHEA se pregătesc doctori în științe medicale sau farmaceutice, care sunt posedă cunoștințe și competențe:

- ◆ cunoașterea avansată a domeniului specific;
- ◆ capacitatea de identificare, formulare și soluționare a problemelor de cercetare;
- ◆ stăpânirea metodelor și tehnicilor de cercetare avansată în domeniul specific;
- ◆ managementul proiectelor de cercetare;
- ◆ stăpânirea procedeeleor și soluțiilor noi în cercetare în domeniul specific;
- ◆ abilități de documentare, elaborare și valorificare a lucrărilor științifice;
- ◆ abilități lingvistice la nivel academic în limbi de circulație internațională necesare documentarii, comunicării și diseminării cunoașterii;
- ◆ înțelegerea și capacitatea de aplicare a principiilor și valorilor eticii cercetării științifice în general și în domeniul specific.
- ◆ competențe de comunicare, scrisă și orală, în domeniul științei și culturii;
- ◆ competențe lingvistice avansate în limbi de circulație internațională;
- ◆ utilizarea eficientă a tehnologiei informației și comunicării;
- ◆ abilități de relaționare socială și de lucru în echipă;
- ◆ cunoștințe de management al resurselor umane, de infrastructură și financiare;
- ◆ calități de conducere și mentorat;
- ◆ cunoștințe privind managementul carierei, precum și însușirea de tehnici privind căutarea unui loc de muncă și de creare de locuri de muncă pentru alții;
- ◆ cunoștințe privind managementul riscului, crizei și eșecului;
- ◆ cunoștințe privind utilizarea legislației în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală;
- ◆ capacități de antreprenariat economic, tehnologic și social.

Anexă. Matricea rezultatelor învățării pentru Cadrul Sectorial al Calificărilor SĂNĂTATE

Descriptorii de definire a nivelurilor CNC		
Cunoștințe ³	Aptitudini ⁴	Responsabilitate și autonomie ⁵
Nivelul 4 CNC		
A. Sistemul de management al calității instrucțional		
K.A.N4	S.A.N4	RA.A.N4
metodele utilizate în îndeplinirea sarcinilor privind indicatorii de calitate, privind autoevaluarea	să pregătească și să prezinte un plan pentru implementarea sau îmbunătățirea performanței sarcinilor profesionale	să-și asume responsabilitatea pentru munca proprie și a lucrătorilor/echipelor din subordine
B. Promovarea și protecția sănătății		
K.B.N4	S.B.N4	RB.A.N4
bazele teoretice generale ale metodelor de conduită în îndeplinirea sarcinilor profesionale specifice unui anumit domeniu de activitate referitoare la protecția sănătății, promovarea sănătății, prevenirea bolilor, educația pentru sănătate în contextul obiectivelor și sarcinilor angajatorului, (supravegherea preventivă și continuă, prevenirea și contracararea bolilor, activități de educație și sănătate)	să colecteze, să dezvolte, să analizeze, să evalueze, să prelucreze date și să îndeplinească documentație privind sarcinile profesionale îndeplinite.	să anticipeze și să țină cont de diferitele efecte ale activităților profesionale, cu referire în special la consecințele asupra sănătății și securității.
	să urmărească noile evoluții legate de îndeplinirea sarcinilor profesionale, asistenței medicale, îngrijii medicale, consilierii pacientului și familiei, inclusiv cadrul legislativ.	să facă schimb de informații și să coopereze cu instituții, organizații, indivizi și echipe care îndeplinesc diverse sarcini legate de îngrijirea sănătății, promovarea sănătății, prevenirea bolilor, educația pentru sănătate îngrijirile medicale, aplicând procedee de monitorizare a stării pacientului și planificând măsuri de îmbunătățire a calității

³ Cunoștințe descrise ca fiind teoretice și/sau faptice

⁴ Aptitudini descrise ca fiind cognitive (implicând utilizarea gândirii logice, intuitive și creative) și practice (implicând dexteritate manuală și utilizarea de metode, materiale, unelte și instrumente)

⁵ Responsabilitate și autonomie descrise ca fiind capacitatea elevului/studentului/cursantului de a aplica cunoștințele și aptitudinile sale în mod autonom și responsabil

Descriptorii de definire a nivelurilor CNC		
Cunoștințe ³	Aptitudini ⁴	Responsabilitate și autonomie ⁵
		serviciilor de îngrijiri medicale acordate,
C. Comunicarea și etica profesională		
K.C.N4	S.C.N4	RB.C.N4
determinanți juridici, etici, organizatorici și economici ai sarcinilor profesionale îndeplinite, specifici domeniului de activitate dat în ceea ce privește protecția sănătății, consilierii pacientului și familiei, promovarea sănătății, prevenirea bolilor, educația pentru sănătate în contextul obiectivelor și sarcinilor angajatorului.	să planifice îngrijirile medicale în baza cunoștințelor și abilităților dobândite, asigurând consilierea și sprijinul pacientului și a membrilor familiei lui	să ofere feedback instituțiilor, organizațiilor, comunității/ beneficiarilor/ grupurilor țintă folosind metodele și tehnicile de consiliere, educație, instruire, formare
identificarea situațiilor de îngrijire și stabilirea în mod independent a asistenței medicale necesare în baza cunoștințelor teoretice științific argumentate;	colaborarea și comunicarea profesională eficientă cu reprezentanții altor profesii din domeniul sănătății;	planificarea, organizarea și punerea în aplicare a îngrijirilor orientate spre pacient în baza cunoștințelor și competențelor dobândite cu asigurarea calității îngrijirilor, consilierii și sprijinului pacientului și a membrilor familiei lui;
D. Activitatea medico-sanitară și farmaceutică		
K.D.N4	S.D.N4	RB.D.N4
aranjamente organizatorice care asigură fluxul de informații sau continuitatea îngrijirii (de exemplu, cu privire la o boală profesională) în îndeplinirea sarcinilor profesionale specifice unui anumit domeniu de activitate, legate de protecția sănătății, promovarea sănătății, prevenirea bolilor, educația pentru sănătate în context; a obiectivelor și sarcinilor angajatorului,	să rezolve problemele apărute în timpul îndeplinirii sarcinilor profesionale, inclusiv utilizarea de noi metode de îndeplinire a sarcinilor profesionale și utilizarea literaturii profesionale	să identifice situațiile de îngrijire prin stabilirea, în mod independent, a asistenței medicale necesare în baza cunoștințelor teoretice și clinice științifice argumentate
	selectarea, implementarea și evaluarea îngrijirilor;	participarea în diagnosticarea medicală și tratament;

Descriptorii de definire a nivelurilor CNC		
Cunoștințe ³	Aptitudini ⁴	Responsabilitate și autonomie ⁵
principiile de funcționare și aplicare a aparatelor și echipamentelor utilizate în îndeplinirea sarcinilor profesionale de laborator/ analitice, specifice unui anumit domeniu de activitate, referitoare la protecția sănătății, promovarea sănătății, prevenirea bolilor, educația pentru sănătate în contextul obiectivelor și sarcinile angajatorului, L4A_KM	să aplice în situații de criză sau catastrofă măsuri intervenții speciale, asigurând managementul cazului în calamități naturale, biologice și sociale; să inițieze, în mod independent și interdependent, măsuri imediate pentru menținerea în viață, acordând asistență medicală de urgență conform PCN.	să aplice îngrijiri medicale independent și în cadrul echipei interdisciplinare, asigurând calitatea serviciilor medicale oferite pacientului și membrilor familiei lui; să participe în diagnosticarea medicală și tratament, asigurând pregătirea pacienților pentru examinările paraclinice de laborator/ instrumentale și administrând tratamentul prescris
aplicarea principiilor de îngrijire în baza criteriilor ce țin de cadrul juridic, economic și ecologic.	inițierea, în mod independent, a măsurilor imediate pentru menținerea în viață și aplicarea măsurilor în situații excepționale sau de catastrofă conform Protocoalelor Clinice Naționale, documentelor normative;	autoinstruirea și educația profesională continuă, promovarea imaginii pozitive și a dezvoltării profesiei de asistent medical în contextul social;
Nivelul 5 CNC		
A. Sistemul de management al calității instrucțional		
K.A.N5	S.A.N5	RA.A.N5
metodele utilizate în îndeplinirea sarcinilor privind indicatorii de calitate, privind autoevaluarea	să pregătească și să prezinte un plan pentru implementarea sau îmbunătățirea performanței sarcinilor profesionale	să-și asume responsabilitatea pentru munca proprie și a lucrătorilor/echipelor din subordine
B. Promovarea și protecția sănătății		
K.B.N5	S.B.N5	RB.A.N5
bazele teoretice generale ale metodelor de conduită în îndeplinirea sarcinilor profesionale specifice unui anumit domeniu de activitate referitoare la protecția sănătății, promovarea sănătății, prevenirea bolilor, educația pentru sănătate în contextul obiectivelor și sarcinilor angajatorului, (supravegherea preventivă și continuă, prevenirea și contracararea bolilor, activități de educație și sănătate)	să colecteze, să dezvolte, să analizeze, să evalueze, să prelucereze date și să îndeplinească documentație privind sarcinile profesionale îndeplinite.	să promoveze modul sănătos de viață în sănătatea reproducerii.
		să organizeze activitatea profesională în bază de cooperare și colaborare în

Descriptorii de definire a nivelurilor CNC		
Cunoștințe ³	Aptitudini ⁴	Responsabilitate și autonomie ⁵
		cadrul echipei multidisciplinare.
C. Comunicarea și etica profesională		
K.C.N6	S.C.N5	RB.C.N5
determinanți juridici, etici, organizatorici și economici ai sarcinilor profesionale îndeplinite, specifici domeniului de activitate dat în ceea ce privește protecția sănătății, consilierii pacientului și familiei, promovarea sănătății, prevenirea bolilor, educația pentru sănătate în contextul obiectivelor și sarcinilor angajatorului.	să planifice îngrijirile medicale în baza cunoștințelor și abilităților dobândite, asigurând consilierea și sprijinul pacientului și a membrilor familiei lui	să comunice, consilia și poate susține pacientele în problemele relevante de sănătate și sociale. să aplice îngrijiri medicale orientate spre pacient și evalua calitatea îngrijirilor aplicate.
D. Activitatea medico-sanitară și farmaceutică		
K.D.N5	S.D.N5	RB.D.N5
să aplice principiile de îngrijire medicale în baza criteriilor ce țin de cadrul juridic, economic și ecologic.	inițierea, în mod independent, a măsurilor imediate pentru menținerea în viață și aplicarea măsurilor în situații excepționale sau de catastrofă conform Protocoalelor Clinice Naționale, documentelor normative;	să promoveze autoinstruirea și educația profesională continuă din perspectiva reformelor din domeniul sănătății reproducerii în scopul depășirea provocărilor profesionale.
dobândirea de cunoștințe independent prin procesul de învățare formal și informal.		să acorde asistența medicală necesară gravidelor, parturientelor, lăuzelor, nou-născutului conform nevoilor de sănătate în baza cunoștințelor științific argumentate.
		să acorde asistența medicală necesară bolnavelor cu afecțiuni ginecologice conform nevoilor de sănătate în baza cunoștințelor științific argumentate.
		să acorde asistența medicală de urgență în diverse stări patologice obstetricale și ginecologice conform protocoalelor clinice naționale.
Nivelul 6 CNC		
A. Sistemul de management al calității instrucional		
K.A.N6	S.A.N6	RA.A.N6
istoria, structura și interacțiunea sănătății cu îngrijirea medicală	să planifice și efectueze analize și studii suplimentare privind	să-și asume responsabilitatea pentru activitatea profesională,

Descriptorii de definire a nivelurilor CNC		
Cunoștințe ³	Aptitudini ⁴	Responsabilitate și autonomie ⁵
	diagnosticarea stării de sănătate, situația socio-demografică și economică, evaluarea nevoilor de sănătate ale comunității/beneficiarilor/ grupurilor țintă	inclusiv prin efectuarea unei evaluări
dobândirea de cunoștințe și know-how independent prin procesul de învățare formal și informal.		să susțină echipele de implementare și actorii implicați, respectându-le în același timp obiectivitatea
teoriile, conceptele și modelele referitoare la sănătate, boală, originea și/sau schimbarea comportamentului și competența de sănătate	să selecteze și aplice teorii, concepte sau modele adecvate pentru planificarea activităților	autoevaluarea obiectivă a nevoii de formare profesională continuă în scopul prestării serviciilor de calitate și al adaptării la dinamica cerințelor politicilor în sănătate și pentru dezvoltarea personală și profesională.
teoria, principiile și metodele de gestionare a organizațiilor, programelor, proiectelor, inclusiv managementului calității, folosind concepte moderne de management; rolul conducerii în organizație	să gestioneze și să monitorizeze implementarea activităților privind preîntâmpinarea riscurilor	motivarea pentru atingerea obiectivelor și îndeplinirea sarcinilor.
științe sociale și de mediu și informatică relevante pentru domeniul de activitate profesională	să efectueze o evaluare internă, participă activ la o evaluare externă	capacitatea de a vedea, de a înțelege și de a cunoaște.
B. Promovarea și protecția sănătății		
K.B.N6	S.B.N6	RB.A.N6
teoria, principiile și metodele comunicării sociale, educația pentru sănătate, cooperarea cu mass-media, promovarea sănătății și marketingul social	să pregătească și să desfășoare instruire pentru implementatorii diverselor activități	promovarea unui stil de viață sănătos, aplicarea măsurilor de prevenție și auto-îngrijire, promovarea sănătății, consolidarea comportamentelor și respectarea planului terapeutic.
modele și scheme de planificare a intervențiilor pentru îmbunătățirea sănătății comunității/beneficiarilor/ grupuri țintă de intervenții	să stabilească condițiile și relațiile care să permită crearea și menținerea parteneriatelor și coalițiilor	protecția sănătății și stării de bine ai indivizilor și grupurilor de care se îngrijește. promovarea și dezvoltarea îngrijirilor pe termen lung, în cazuri de co-morbiditate și în situații de dependență cu scopul de a menține autonomia personală a indivizilor și relația acestora cu mediul înconjurător în fiecare moment al procesului de sănătate/ boală.

Descriptorii de definire a nivelurilor CNC		
Cunoștințe ³	Aptitudini ⁴	Responsabilitate și autonomie ⁵
C. Comunicarea și etica profesională		
K.C.N6	S.C.N6	RB.C.N6
codurile de etică privind sănătatea, promovarea sănătății și educația pentru sănătate la nivel național și mondial	să caute și să utilizeze dovezi privind eficacitatea și/sau eficiența diferitelor strategii și metode de activitate	să participe la promovarea unei culturi care promovează calitatea și implementarea sistemului de management
fundamentul științific al sănătății, inclusiv elemente de biostatistică, epidemiologie, demografie, comportament,	să prezinte și să justifice prioritățile de acțiune și principalele strategii de îmbunătățire a stării de sănătate a comunității/ beneficiarilor/ populației	să adapteze activitățile la circumstanțe în dependență de schimbările și situațiile excepționale
metodologia studiilor epidemiologice, sociale și comportamentale (cantitative și calitative) și a analizelor economice	să dezvolte și să prezinte un plan de intervenție, inclusiv identificarea scopului principal, comunității/ beneficiarilor/ populației, obiectivelor specifice, criteriilor de succes (metode, indicatori și măsuri de evaluare a rezultatului și/sau impactului), modalități de asigurare a durabilității și modelul logic	dobândirea în timpul pregătirii a experienței clinice adecvate, pentru efectuarea diverselor manopere practice și procedee pentru realizarea activităților profesionale specifice specialității de asistență medicală generală pe baza cunoștințelor din științele fundamentale.
bune practici în sănătate, inclusiv medicina și politici bazată pe dovezi	să dezvolte și să prezinte un plan de comunicare socială în domeniul sănătății și marketing social	
teoria, principiile și metodele de lucru cu comunitatea/ beneficiarii/ grupurile țintă	să comunice oral și în scris cu părțile interesate, inclusiv cu publicul neprofesional	
metode de formulare și selectare a priorităților pentru intervenții abordări ale prevenirii bolilor și promovării sănătății și metode de acțiune	să organizeze și să desfășoare audieri publice, conferințe, întâlniri și alte forme de comunicare, dialog și schimb de informații	
D. Activitatea medico-sanitară și farmaceutică		
K.D.N6	S.D.N6	RB.D.N6
cunoașterea adecvată a științelor ce stau la baza îngrijirilor generale, dobândirea de cunoștințe suficiente despre structura organismului, funcțiile fiziologice și comportamentul organismului uman în diverse stări fiziologice și patologice, cât și a relațiilor existente între starea de sănătate, mediul fizic și cel social.	să planifice și să efectueze analiza și studiul factorilor determinanți ai stării de sănătate, socio-demografice și economice a comunității/ beneficiarilor/grupurilor țintă	să conducă o echipă de lucru, să ia inițiativă și să primească decizii, să implementeze inovații științifice

Descriptorii de definire a nivelurilor CNC		
Cunoștințe ³	Aptitudini ⁴	Responsabilitate și autonomie ⁵
principiile de monitorizare a stării de sănătate, inclusiv pe baza sistemului de supraveghere a bolii	să dezvolte și să prezinte un plan pentru implicarea diferitelor părți interesate, construirea și menținerea parteneriatelor, inclusiv cu comunitatea/beneficiarii/grupurile țintă, precum și cu entități din afara sectorului sănătății	asigurarea îngrijirilor profesionale indivizilor, familiilor și grupurilor, luând în considerare dezvoltările cunoașterii științifice, precum și cerințele de calitate și siguranță stabilite în conformitate cu reglementările legale și profesionale de conduită.
metode de evaluare, evaluarea efectelor asupra sănătății și economice ale intervențiilor din diverse domenii ale sănătății, inclusiv ierarhia dovezilor	să dezvolte și să prezinte o analiză de risc pentru activitățile din domeniul sănătății, precum și modalități de prevenire și de răspuns la astfel de riscuri	evaluarea, diagnosticarea, planificarea și implementare îngrijirilor individualizate în corespundere cu specialitate deținută orientate pe rezultatele stării de sănătate.
teoria, principiile și metodele de construire și menținere a unui parteneriat	să elaboreze materiale informative și educaționale pentru beneficiarii/grupurile țintă și să transmită utilizatorilor pentru o evaluare preliminară	aprecierea rezultatelor îngrijirilor, prin intermediul instrucțiunilor care descriu procesele pentru diagnosticare, tratament și îngrijire, făcând recomandări pentru îngrijirile necesare.
organizarea sistemului de ocrotire a sănătății, inclusiv contextul juridic, economic și social al implementării intervențiilor	să negocieze cu părțile interesate	implementarea principiilor teoretice și metodologice în dependență de specialitate, bazându-se pe intervențiile specifice specialității deținute realizate în funcție de dovezile științifice și resursele disponibile
Nivelul 7 CNC studii superioare integrate		
A. Sistemul de management al calității instrucțional		
K.A.N7	S.A.N7	RA.A.N7
Cunoaște și aplică cadrul legal și normativ în activitatea practică.	Respectă și aplică legislația națională și internațională în domeniul sănătății.	Respectă și îndeplinește responsabilitățile profesionale cu privire la utilizarea datelor cu caracter personal în cazul utilizării soft-urilor medicale
B. Promovarea și protecția sănătății		
K.B.N7	S.B.N7	RB.A.N7
Cunoaște planificarea activităților lunare, semestriale și anuale.	Identifică ideile, preocupările și convingerile pacienților în privința programelor de screening și promovare a sănătății și este capabil să răspundă în mod corespunzător la acestea	Promovarea unui stil de viață sănătos, aplicarea măsurilor de prevenție și auto-îngrijire.

Descriptorii de definire a nivelurilor CNC		
Cunoștințe ³	Aptitudini ⁴	Responsabilitate și autonomie ⁵
Identifică oportunitățile de menținere a sănătății și prevenirea bolilor	Încurajează metodele de profilaxie (acolo unde este relevant) pentru a facilita intervenția timpurie	Identifică oportunitățile de a promova schimbările în stilul de viață și alte acțiuni care vor îmbunătăți pozitiv starea de sănătate
C. Comunicarea și etica profesională		
K.C.N7	S.C.N7	RB.C.N7
Utilizarea eficientă a abilităților lingvistice, a cunoștințelor în tehnologiile informaționale, a competențelor în cercetare și surselor informaționale (portaluri Internet, e-mail, baze de date, aplicații software, platforme on-line etc.) atât în limba română cât și într-o limbă de circulație internațională.	Aplicarea regulilor de muncă riguroasă și eficientă, manifestarea unei atitudini responsabile față de realizarea sarcinilor profesionale cu aplicarea valorilor și normelor eticii profesionale, precum și prevederilor legislației în vigoare. Promovarea raționamentului logic, a aplicabilității practice, a evaluării și autoevaluării în luarea deciziilor.	Executarea responsabilă a sarcinilor profesionale cu aplicarea valorilor și normelor eticii profesionale, precum și prevederilor legislației în vigoare. Identifică și depășește barierele posibile pentru o comunicare eficientă
Cunoașterea normelor de etică și deontologie. Asigură respectarea normelor etico-deontologice și se conduce de prevederile codului eticii medicale.	Discută opțiunile, avantajele, dezavantajele și riscurile tratamentelor cu pacienții și este capabil să ajute pacienții să ia decizii cu privire la tratamentul lor.	Consiliază în mod corespunzător pacienții cu privire la beneficiile și riscurile activităților de screening și promovare a sănătății
D. Activitatea medico-sanitară și farmaceutică		
K.D.N7	S.D.N7	RB.D.N7
Cunoaște structurile, funcțiile fiziologice ale organelor și sistemelor de organe la subiecții sănătoși. Recunoaște procesele fiziologice și patologice ale ființei umane și răspunsurile psihosociale ale indivizilor în diferite stări de sănătate.	Aplică abilitățile de gândire critică și sistematizată în scopul rezolvării problemelor și luării deciziilor prompte în diverse situații.	Cunoașterea adecvată a științelor despre structura organismului, funcțiile fiziologice și comportamentul organismului uman în diverse stări fiziologice și patologice, cât și a relațiilor existente între starea de sănătate, mediul fizic și cel social.
Cunoaște terminologia relevantă pentru semnele și simptomele importante care sunt derivate din diferite stări fiziopatologice. Identifică procesele fiziopatologice și exprimarea lor, precum și factorii de risc care determină sănătatea și boală în diferitele etape ale ciclului vieții. Apreciază relația dintre starea de sănătate, mediul fizic și social al ființei umane.	Aplică tehnici de prim ajutor în cazurile de urgență. Efectuează manipulații de resuscitare și prim ajutor.	Rezolvarea situațiilor clinice prin elaborarea planului de diagnostic, tratament și reabilitare în diverse situații patologice și selectarea procedurilor terapeutice adecvate pentru acestea, inclusiv acordarea asistenței medicale de urgență.

Descriptorii de definire a nivelurilor CNC		
Cunoștințe ³	Aptitudini ⁴	Responsabilitate și autonomie ⁵
Cunoaște evoluția posibilă și complicațiile la care duc principalele procese patologice.	Reacționează prompt în mod independent în diverse situații, care să permită salvarea vieții și îmbunătățirea calității vieții.	Efectuează diferite manopere practice în timpul examenului clinic, necesare pentru stabilirea diagnosticului. Stabilește diagnosticul celor mai frecvente afecțiuni.
Integrarea interdisciplinară a activității medicului în echipă cu utilizarea eficientă a tuturor resurselor.		Evaluează starea de sănătate a pacienților prin anamneză riguroasă și examen clinic.
Nivelul 7 CNC studii superioare de master		
A. Sistemul de management al calității instrucional		
K.A.N7	S.A.N7	RA.A.N7
Identificarea obiectivelor de realizat, a resurselor disponibile, condițiilor de finalizare, etapelor și timpilor de muncă, termenilor de îndeplinire și riscurilor aferente;	Aplicarea valorilor și bunelor practici în executarea sarcinilor profesionale	Planificarea și organizarea activității în echipă multidisciplinară asigurarea desfășurării eficiente și implicării responsabile în activitățile desfășurate
B. Promovarea și protecția sănătății		
K.B.N7	S.B.N7	RB.A.N7
Cunoașterea științelor ce stau la baza alimentației echilibrate și calității alimentelor	Realizarea diagnosticului nutrițional	Realizarea eficientă a activităților de educație în promovarea modului sănătos de viață
C. Comunicarea și etica profesională		
K.C.N7	S.C.N7	RB.C.N7
Utilizarea eficientă a resurselor informaționale și de comunicare	Realizarea activităților pedagogice și metodicodidactice	Asigurarea consilierii nutriționale
Manifestarea responsabilității sociale	Abilitatea de a susține și promova un mediu de activitate oportun, indiferent de rasă, sex, cultură, vârstă, etc., de a activa cu entuziasm cu toți angajații și beneficiarii de la toate nivelurile	Respectarea drepturilor omului și normelor de etică și deontologie
metodele de îngrijire și profilaxie a modificărilor și complicațiilor	identificarea rolurilor și responsabilităților în echipa pluridisciplinară; aplicarea tehnicilor de relaționare și muncă eficientă în echipă și în relație cu colegi	Comunicarea eficientă și aplicarea abilităților digitale, interacțiune lingvistică profesională într-o gamă completă de contexte sociale și culturale;
	să demonstreze abilități eficiente și profesionale în comunicarea	

Descriptorii de definire a nivelurilor CNC		
Cunoștințe ³	Aptitudini ⁴	Responsabilitate și autonomie ⁵
	cu beneficiarii și prestatorii de servicii	
D. Activitatea medico-sanitară și farmaceutică		
K.D.N7	S.D.N7	RB.D.N7
să cunoască legislația și regulamentele naționale și internaționale privind activitatea în corespundere cu specialitatea deținută	să completeze, păstreze și să transmită documentația medicală conform actelor normative	Desfășurarea activității de cercetare Asumarea responsabilităților în activitate
Nivelul 8 CNC		
A. Sistemul de management al calității instructional		
K.A.N8	S.A.N8	RA.A.N8
cunoștințe de management al resurselor umane, de infrastructură și financiare	managementul proiectelor de cercetare	aplicarea activităților privind managementul riscului, crizei și eșecului
B. Promovarea și protecția sănătății		
K.B.N8	S.B.N8	RB.A.N8
Identifică oportunitățile de menținere a sănătății și prevenirea bolilor	Încurajează metodele de profilaxie (acolo unde este relevant) pentru a facilita intervenția timpurie	Identifică oportunitățile de a promova schimbările în stilul de viață și alte acțiuni care vor îmbunătăți pozitiv starea de sănătate
C. Comunicarea și etica profesională		
K.C.N8	S.C.N8	RB.C.N8
Cunoașterea principiilor și valorilor eticii cercetării științifice în general și în domeniul specific	abilități lingvistice la nivel academic în limbi de circulație internațională necesare documentarii, comunicării și diseminării cunoașterii	înțelegerea și capacitatea de aplicare a principiilor și valorilor eticii cercetării științifice în general și în domeniul specific
	competențe de comunicare, scrisă și orală, în domeniul științei și culturii	utilizarea eficientă a tehnologiei informației și comunicării
D. Activitatea medico-sanitară și farmaceutică		
K.D.N8	S.D.N8	RB.D.N8
cunoașterea avansată a domeniului specific	capacitatea de identificare, formulare și soluționare a problemelor de cercetare	stăpânirea metodelor și tehnicilor de cercetare avansate în domeniul specific
cunoștințe privind managementul carierei, precum și însușirea de tehnici privind căutarea unui loc de muncă și de creare de locuri de muncă pentru alții	abilități de documentare, elaborare și valorificare a lucrărilor științifice	abilități de relaționare socială și de lucru în echipă
cunoștințe privind utilizarea legislației în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală	capacități de antreprenariat economic, tehnologic și social	calități de conducere și mentorat

BIBLIOGRAFIE

1. Codul Educației [nr. 152](#) din 17.07.2014. Publicat în MO nr. 319-324, art. 634, 24.10.2014.
2. Directiva [2005/36/CE](#) a Parlamentului European și a Consiliului din 07.09.2005.
3. [EFN Guideline for the implementation](#) of Article 31 of the Mutual Recognition of Professional Qualifications Directive 2005/36/EC, amended by Directive 2013/55/EU. EFN Competency Framework Adopted at the EFN General Assembly, April 2015, Brussels
4. Europass Uniunea Europeană. [Cadrul european al calificărilor](#).
5. [RECOMANDAREA CONSILIULUI](#) din 22.05.2017 privind Cadrul european al calificărilor pentru învățarea pe tot parcursul vieții și de abrogare a Recomandării Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind stabilirea Cadrului european al calificărilor pentru învățarea de-a lungul vieții (2017/C 189/03)
6. [Sectoral Qualifications Framework for Public Health](#). Warsaw, © 2020 Instytut Badań Edukacyjnych. All rights reserved. ISBN 978-83-66612-56-3
7. [The European Qualifications Framework](#): supporting learning, work and cross-border mobility. 10th Anniversary. European Commission. © European Union, 2018. ISBN 978-92-79-80382-6
8. Legea ocrotirii sănătății [nr. 411](#) din 28.03.1995. Publicată în MO nr. 34, art. 373, 22.06.1995.
9. Legea cu privire la exercitarea profesiei de medic [nr. 264](#) din 27.10.2006. Publicată în MO nr. 172-175, art. 839, 23.12.2005.
10. Legea cu privire la activitatea farmaceutică [nr. 1456](#) din 25.05.1993. Publicată în MO nr. 59-61, art. 200, 15.04.2005.
11. Legea privind evaluarea și acreditarea în sănătate [nr. 552](#) din 18.10.2001. Publicată în MO nr. 155-157, art. 1234, 20.12.2001.
12. Legea cu privire la circulația substanțelor stupefiante, psihotrope și a precursorilor [nr. 382](#) din 06.05.1999. Publicată în MO nr. 73-77, art. 339, 15.07.1999.
13. Legea cu privire la registre [nr. 71](#) din 22.03.2007. Publicată în MO nr. 70-73, art. 314, 22.03.2007.
14. Hotărârea Guvernului [nr. 146](#) din 25.08.2021 „Cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Educației și Cercetării”. Publicată în MO nr. 206-208, art. 344, 01.09.2021.
15. Hotărârea Guvernului [nr. 148](#) din 25.08.2021 „Cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Sănătății”. Publicată în MO nr. 206-208, art. 346, 01.09.2021.
16. Hotărârea Guvernului [nr. 186](#) din 13.03.2024 „Cu privire la organizarea și funcționarea Consiliului Național de Evaluare și Acreditare în Sănătate”. Publicată în MO nr. 104-107, art. 253, 13.03.2024.
17. Hotărârea Guvernului [nr. 201](#) din 28.02.2018 „Cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare”. Publicată în MO nr. 68-76, art. 232, 02.03.2018.

18. Hotărârea Guvernului [nr. 1090](#) din 18.12.2017 „Cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Sănătate Publică”. Publicată în MO nr. 459-461, art. 857, 06.11.2024.
19. Hotărârea Guvernului [nr. 192](#) din 24.03.2017 „Cu privire la aprobarea Codului deontologic al lucrătorului medical și al farmacistului”. Publicată în MO nr. 92-102, art. 265, 31.03.2017.
20. Hotărârea Guvernului [nr. 71](#) din 23.01.2013 „Cu privire la aprobarea Regulamentului structurii și efectivului-limită ale Agenției Medicamentului și Dispozitivelor Medicale”. Publicată în MO nr. 18-21, art. 109, 25.01.2013.
21. Hotărârea Guvernului [nr. 222](#) din 26.03.2024 „Cu privire la aprobarea Regulamentului privind educația adulților”. Publicată în MO nr. 141-143, art. 309, 09.04.2024.
22. Hotărârea Guvernului [nr. 330](#) din 31.05.2023 „Cu privire la aprobarea Cadrului Național al Calificărilor”. Publicată în MO nr. 237-239, art. 579, 13.07.2023.
23. Hotărârea Guvernului [nr. 387](#) din 14.06.2023 „Cu privire la aprobarea Strategiei naționale de sănătate „Sănătatea 2030”. Publicată în MO nr. 302-305, art. 700, 11.08.2023.
24. Hotărârea Guvernului [nr. 114](#) din 07.03.2023 „Cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare „Sănătatea 2030” și a Programului de implementare a acesteia pentru anii 2023-2025”. Publicată în MO nr. 134-137, art. 289, 20.04.2023.
25. Hotărârea Guvernului [nr. 412](#) din 12.06.2024 „Cu privire la aprobarea Nomenclatorului domeniilor de studii și al specialităților în învățământul superior”. Publicată în MO nr. 251-253, art. 513, 13.06.2024.
26. Hotărârea Guvernului [nr. 425](#) din 03.07.2015 „Cu privire la Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al meseriilor/profesiilor”. Publicată în MO nr. 177-184, art. 480, 10.07.2015.
27. Hotărârea Guvernului [nr. 610](#) din 03.07.2018 „Pentru aprobarea Regulamentului Guvernului”. Publicată în MO nr. 245, art. 664, 04.07.2018.
28. Hotărârea Guvernului [nr. 853](#) din 14.12.2015 „Cu privire la aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională, al specialităților și calificărilor pentru învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar”. Publicată în MO nr. 340-346, art. 957, 18.12.2015.
29. Hotărârea Guvernului [nr. 1199](#) din 05.12.2018 „Cu privire la Registrul național al calificărilor ”. Publicată în MO nr. 6-12, art. 03, 11.01.2019.
30. Ordinul MEC al RM [nr. 1442](#) din 23.12.2020 „Cu privire la aprobarea Ghidului metodologic de elaborare a procedurii de evaluare în vederea atribuirii calificărilor”.
31. Ordinul MEC al RM [nr. 1223](#) din 03.09.2024 „Cu privire la punerea în aplicare a Hotărârii Guvernului nr. 412/2024”.
32. Ordinul MEC al RM [nr. 238](#) din 30.03.2022 „Cu privire la aprobarea Ghidului metodologic pentru transpunerea corespondențelor profesionale în rezultate ale învățării”.
33. Ordinul MEC al RM [nr. 573](#) din 15.06.2022 „Cu privire la aprobarea Metodologiei de elaborare, validare și aprobare a standardelor de calificare”.

34. Ordinul MEC al RM [nr. 770](#) din 30.05.2024 „Cu privire la aprobarea Metodologiei de înscriere a calificărilor în Registrul Național al Calificărilor.
35. Ordinul MEC al RM [nr. 896](#) din 14.07.2021 „Cu privire la aprobarea Metodologiei de implementare a Standardelor de calificare de către instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior”.
36. Ordinul MMPS [nr. 11](#) din 12.11.2021 „Cu privire la aprobarea Clasificatorului Ocupațiilor din Republica Moldova (CORM 006-2021). Publicat în MO nr. 6-16, art. 23, 14.01.2022.
37. Standard de calificare Medicină, aprobat prin ordinul MECC [nr. 516](#) din 05.06.2020.
38. Standard de calificare Farmacie, aprobat prin ordinul MECC [nr. 517](#) din 05.06.2020.
39. Standard de calificare Stomatologie, aprobat prin ordinul MECC [nr. 519](#) din 05.06.2020.